„ЗАСТАВА“ излази редовно: средом, петком и недељом на целом табаку, а уторком на по табака.

ЦЕНА ЈЕ
за Аустро-Угарску:
на целу годину . . . . . 14 ф. — н.
на по године . . . . . 7 ф. — н.
на четврт године . . . . . 3 ф. 50 н.
на 1 месец . . . . . 1 ф. 20 н.

За Србију
на годину 32 дин., на по године 16 дин., на четврт године 8 динара.

ЗАСТАВА.

За ОГЛАСЕ плаћа се по 6 новч. од сваке врсте оваких ситних слова; за жиг. плаћа по 30 новч. сваки пут.

ДОПИСИ шаљу се уредништву, а претплате и огласи администрацији „ЗАСТАВЕ“

Уредништво и администрација „Заставе“ налази се у кући г. Ст. Јефтића, главна улица.

НЕПЛАЋЕНА ПИСМА не примају се

РУКОПИСЕ не враћамо.

Поједини бројеви стају 10 новч.

ОРГАН СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ.

БРОЈ 4. У НОВОМ САДУ У ПЕТАК 7. ЈАНУАРА 1894. ГОДИНА XXIX.

НАЈНОВИЈЕ ИНТРИГЕ У СРПСКОМЕ ДВОРУ.

Из више разлога и веровало се и није у гласове о последњој нашој министарској кризи. Један од најјачих разлога, који су те гласове невероватним чинили, јесте и начин, на који је априлска револуција **уз учешће и под руковођењем самога двора извршена**; јесте значајна она прво-априлска прокламација краљева и силне демонстративне, беседе којима је он и депутацијама, а и иначе у толико пута јавно са балкона свога двора завештао се и земљи и престоници својој: **да ће чување Устава и поштовање постојећих земаљских закона бити његова прва и најсветија дужност.**

Кидање са реакцијом на начин, који је извршен 1. априла, и који је младога српског краља учинио популарнијим но и једнога европског владаоца пред образованим светом свију народа, никако није допуштало људима ни у а ни ван Србије да за непуних 9 месеци после тога кидања могу веровати, да су гласови не **о правилној и уставној кризи министарској већ о кризи Устава, — о кризи државној могући.**

Мислило се, да су то обични и прости маневри политичких противника радикалне странке и ништа више.

Међу тим, то није тако. Криза, и то, криза Устава, криза државна доиста је постојала; — она и данас стоји.

Над престолом владара Србије; над земљом српском од нова се навлаче тешки и мутни облаци. Ми смо и још једанпут на једној страшној, на једној крвавој раскрсници. Она, или ће бити последња, или не ће више бити ни Србије ни престола.

А до ње се овим путем дошло.

Уверени, да легалним и уставним путем или у опште никад, или ће тек после дугачког низа деценија, — модифицирани и преображени моћи на управу земаљску да дођу, напредњаци су постали нестрпљиви, па су, користећи се напредном толеранцијом и Докићевог и Грујићевог кабинета, кидисали свим силама, сплеткама и обманама око младога Обреновића, еда ли би га како год и на ма који начин обманули и, увлачењем у сферу својих интрига обрукали, па . . . ? а шта већ после тога не може да буде?

Први метак добро је погодио. **Краљ је понижен и обрукан.** Оно остало, . . . оно, што су му после тога спремили, — **да и то дође**, зависи од њега самог, од краља.

Први и главни глумац, који је ту паукову мрежу напредњачких интрига око њега повукао, био је Андра Ђорђевић, професор вел. школе и напредњачки посланик. Уз њега су каскала и друга деца Кајмакамских породица.

Ласкањима и обманама ових људи, краљ је потпуно подлегао. Савете њихове: да са владом и **скупштинском већином** путем неуставним раскине, усвојио је, и Гарашанину буде званично понуђено образовање новога, напредњачког кабинета.

Први чин ове интриге свршава се с Гарашаниновим непримањем.

Пошто је успео, да сензали његови интригу ову дотле изведу, он је ту стао па, ирребрив се пред станьем, које је баш са **његовим** споразумом и **договором** изведено, одрекао се понуђеног му кабинета из чисто уставних обзира . . (?)

„— . . Он нема, вели, у парламенту већину, а дотле док овакав Устав постоји, он се не може ни власти да прими“.

Интрига, која је владаоца, — све до јуче од народа његовог **баш због уставних његових врлина** обожаваног, интрига је та притворних пријатеља и ласкаваца његових ударила уставним тим врлинама његовим први и тежак шамар.

Други су ишли и лакше и брже.

Одбијен од Гарашанина, краљ је отишао Новаковићу. Али, и ту му се иста лекција о уставу и о уставној владавини очитала.

Новаковић је исто као и Гарашанин, — а све по напред већ склопљеном договору одбио.

Напредњаци су се кикотали и задовољно су трљали длаиове . . . А за што ко и да не би? . .

Прва је етапа заузета већ. Јучерањи великан народни и бранилац Устава срозао се са висине уставнога владара. Оно мадањи идеал и величина народа обрукана је . . . Напредњаци су данас ти, који су јучерању девизу прихватили; они су ти, који у Србији уставну владавину хоће, **а не Александар I.**

Трећа је фармазонско-напредњачка група била та, којој се је краљ обратио био. — Светомир је пристао, да са садашњим стањем ломи и да закон о бив. краљу збрише па да Милана понова у Србију врати. Јест! Он је пристао на све. Уставна владавина и сувише боде Светомира и он би доиста забо домовини својој нож недогледних и крвавих унутарњих немира, да га страна, а Србији пријатељска рука једне Велике Силе за времена одринула није.

Четврти је чин свршен са срамом од државника српских, — са Вукашином и . . . . крв нам се у жилама мути, кад су владари престола српског пристали и доте поруге дошли, да их и један Вукашин одрине; да их и он уставности и парламентарности учи.

Онда, кад је Вукашину понуђен портфељ министра председника, он је краљу ово казао:

„— Под садашњим Уставом, нама је напредњацима немогуће да се образовања кабинета примимо; али, ако би Величанство пристало да **једно педесет њих виђенијих радикала пушкарамо и стрељамо, — ситуација би другачија била.**

То је било најжалосније и најсрамније понижење; — било је, али не на несрећу и последње.

Ђока Симић, посланик српски у Бечу пети је био, коме се је краљ са понудом о образовању новог кабинета обратио.

Требало је спремљену чашу поруге и понижења до дна испити и, неискусно државништво младога владара и испило ју је.

Чињени су покушаји невероватни, — немислими просто.

Од њих није изостао ни сам Ристић, — онај т. ј.. кога је 1. априла само сила државних органа и војска од народнога гњева спасла и сачувала; онај, који је за срце ујео и земљу и престо, и владаре српске; који је онакажена реакција Српства.

Па ни он не бешо последњи.

Бабовић, председник апелације а и акционог зимушњег либералног одбора, такође је био зват. Њему је предлагана нека фузија с напредњацима, — с онима т ј. који су и исплели баш сву ту мрежу интрига и понижења.

У понижавању самог себе; у тражењу министара, са којима ће уништити дело у стварању кога је не само учествовао, већ коме је и на челу био; — у гажењу Устава и парламентарних одредаба, краљ је исцрпио све грађанске изворе. Он је од свију одбијен; од свију му је учасништво **у овом послу противу Устава и закона отказано.**

Остао је сам, понижен и погружен.

*

Кад му је отац предавао владавину, клекао је преда њ', пољубио је тробојку земље, над којом је пуних 20 година владао, а после заклетве на верност, оваким га је речима саветовао:

„Чувај се сине ласкаваца, јер су они опаснији и од најљућих „отворених“ непријатеља“ . . .

Александар је заборавио овај велики, овај мудри савет свога оца.

Они, који су му и оца и мајку упропастили; који су и престо Обреновића и државу српску до пропасти довели; — **ласкавци престола а тирани народа обманули су га, спутали су га у мреже својих интрига и . . . априлски Александар на прагу је судбоносних догађаја.**

Криза није свршена. Не! Јер ово и није министарска криза.

Иницијативом напредњака а слабошћу краљевом, ми преживљујемо **дане кризе Устава, дане кризе државне.**

На урвинама угледа владарскога престола, напредњаци су прилегли да подигну и васкрсну себе и своју странку . . . . А хоће ли им то и фактички испасти за руком, највише ће зависити од самога краља; — али, после њега имаће реч и народ.

* * *

Тек смо били завршили, а пријатељ нам донесе и другу вест.

Из Земуна отелеграфисана отворена депеша, како је краљ отворено изјавио, да више с радикалном владом и радикалном скупштином не ће да ради.

Са том вешћу, а у свези са овим што напред изнесосмо, изнесена је и нека министарска комбинација са официрима и дворјанима.

Краљу! Чувај се ласкаваца и интригана — То ти је и отац саветовао; а од њега и од народа ти немаш већег пријатеља.

П.

Да се сетимо и помен учинимо великому покојнику.

Тридесет година навршиће се на измак овога месеца — дне 26. јануара (7. фебруара) ове године — од како је умрьо у Бечу Вук Ст. Караџић, и четврти дан по том сахрањен тамо на гробљу Санкт-Марксову.

И овај пар дај да поновимо кавивање старо.

Беше недеља онај дан, године 1864. цича-зима, студен голема, ал дан ведар и сунчан. Старац Вук, оболео и невољан,

ПОДЛИСТАК.

КАЛЕНДАР.

Зима већ у велико помолила своје зубе. Сламњи шешир већ давно отишао у пензију. Окна на прозору све се већма зноје, жену си послао у варош, да купи сину чизме, задовољно трљаш длан о длан и чекаш да се врати.

И најпосле ево је.

Купила сину чизме, донела од не знам кога поздрав, узела себи зимску мараму, а теби — теби календар.

Да те није стид од деце, баш би је пољубио. Јер најпосле и ако је купила зимску мараму, која никако није у овогодишњем прорачуну била, купила је и календар, и тиме некако сваку могућу интерпелацију ућуткала.

А нема вам лепше књиге од календара Што вам је сахат у џепу, то вам је календар у кући.

Ако ћеш куму у госте, а ти календар. Стоји на пример лепо време. А ти бунду на кола, китобран под пазуво, па без бриге у госте.

Кад год стоји киша са хладним ветром, увек сам се знојио од врућине.

Него једаред је погодио. Баш погодио, и лепо било на Божић снега, до колена снега.

Сад како они пронађу, ђаво их знао, тек деси се кад и кад на погоде.

Или имаш на пример као нека плаћања. Опет узмеш календар. Гледиш, гледиш и најпосле тако је. Седмога је платива. Један се потпише на леђима, други поребарке, па — пролонгираш.

Чика Ника намислио да купи коња. Дај календар! У Кули вашар овог и овог. Све то има у календару. А он ти поведе Нецу, он је џамбас, па терај у Кулу на вашар.

Или на пример стрина-Јеци брзо треба лист хартије. А она тек календар, па одере корице. Намаже их маслом, поређа мушкацоне по њему — па у пећ.

Ах, што су вам красне мушкацоне, кад се испеку тако на каквим корицама, за чудо!

Ако ће деда Аксентије да прореди мало крчан, а он где ће, шта ће, већ опет дај календар. Лепо га протрља кроз длаиове па календар, па га тек метне на пећ. Та да, нека се мало просуши.

Мајка Макрена рада да се причести. Натакне наочари, па опет у календар. Лута сирота по оним листовима и редовима. И најпосле за дан два пронађе. Пронађе и кад су покладе и кад на пример почиње пост.

Бадава, календар ти је права благодат!

Ако је зими, па топла пећ, не зна човек куда ће, а он тек руком за гредицу. Ту вам је цела библиотека. Тетка-Јулин сановник, порезна књижица и — календар.

Тетка-Јулин сановник, рећи, није ни од вајде. Зна ти тетка Јула на памет, шта који сан значи. Све она то ако хоћеш зна на изуст. И шта краставци значе, на прилику: јед. И ако коме у сну као бајаги одсекли уво, све она то уме да протолкује. А за порезну књижицу, чисто мрско некако човеку и да је гледа. Плати па ћути. Али календар, календар је од један пут рећи, красна књига! Милина човеку и корице му видети. Сви се њега машају.

Ако ћеш на прилику, кад ће се крмача опрасити? А ти календар, па мало на прсте, мало на пасуље и најдаред лепо знаш. Ове и ове недеље опрасиће се крмача.

Ако је да се покојном Митру — Бог да му душу прости, волео је врућих чварака — ако је рекох њему, да се даје парастос за душу, пије вајде, већ руком за календар, па есапи лепо. Овда и овда се упокојио — слем, овда и овда парастос!

Ако на пример мајстор Гаша сашио коме пршњак, и као да причека, док се не обере кукуруз, а он тек са особитом неком званичношћу откачи календар, што виси о оној петљи ниже светога Јована, попљује плајваз, па запише, дебелим словима запише: Ѡаннъ Игничь, мали кожѹхъ, сирѣчъ пршнїак, пятъ сребрникъ. Календар је његов читав његов „сол“ и „хабен“. Иначе писмена душа тај мајстор Гаша. Ах боже, какве ти све гране не уме он да нашара на пример на једној опаклији. Као руком остављена! Мора да је силне календаре прочитао.

*

Заиђе тамо дубоко у јесен, и у наше село, по који тиролац са сваковрсним еспапом. Па онда од куће до куће. Напазари се то и тириплика и напрстак и наочаре и најпосле — дај и календар.

Сви гледимо у Тиролца, а он тек из оног чекмеџета, па ту — календар.

Бата се избечио, па чита, чига Боже мој, и разгледа корице, па ће као да види вреди ли штогод. Има ли и: шта стогодишњак гата, и кад је где вашар и има ли ту она приповетка, како је поп Панта путовао у не знам које село; па упао међу Швабе. Чудо лепа повест! Па како је цавељао се са два шарова, и још пуно тако смешног има у тој приповетци.

Гледи бата календар, гледи корице и као свиђа му се . . . Онако на оку нека књига!

„Да узмемо“, вели он.

„Узми, узми бато“, вичемо ми пиљеж „има и билста у њему.“

„А то здраво добар календар“, потврђује Крањац.

Дај зови и нану. Нека и она каже, шта мисли. Та да, календар је потребита ствар, а ето дала се и прилика. Нана опет, мисли се: о што им је, кад ето и у лале има један, па могу се и они послужити. А већ, како бата мисли

Бати се опет допало, па није него у души му нешто све шапће: узми, узми. И чисто се избезуми човек, па да купи, да купи.

„Пошто ти је?“ омаче се некако бати, а већ у напред готов рећи, како је скуп, и како он то тек онако само пита.

устао био к'о и обично; и не слутећи да ће му се истога дне, пред ноћ — смрћи до века!

Назебао био на путу у Црну Гору, и на повратку, позно пред зиму па се поболео; и боловаше после, ал онако с ногу — до самрти.

До пред подне онај дан казиваше, по свом обичају, у перо нешто својему писару и читачу Тиролу[1]) — док не дође у походе му болнику славни онај лекар, професор др Шкода. Распита се, како му је, прегледа га и нареди да се старац махне посла; нек се мало заложи чим па нек прилегне да отпочине...

Старина Вук послуша лекара. У постељи заспи, што-но кажу к'о окупан. Око четир сата пред вече тргне се иза сна ожеднео.

— Мино-соколе (тако зваше од милоште кћер своју Вилхелмину), да ми је сад да се напијем воде са Корита Иванбегових[2]): чини ми се, на мах оздравио бих!"

Кћи му Мина чашу воде донесе. Испи у сласт. Погледа по соби; запе очима за красне гусле јаворове, врх постеље своје с прочеља о зиду. Клону главом на узглавље и, мислиш, заспа а не — да је издахнуо. Тако се лако старац растануо с душом!

Још оно вече сазнаше пријатељи Вукови за смрт му. Сутра дан до подне, мал-не, сав Беч знао је, да се растао с овим светом — добри, стари (ко га зваше:) господин професор (ко пак:) господин доктор Вук Караџић... славни, на гласу књижевник, књижевни реформатор српски, грађанин бечки из почасти.

А једва трећи дан стиже одговор из Београда, а баш не повољан, и наредба отуд од кнеза Михаила, како да се сахрани старина Вук.

Тај дан, Уторак с вечера састала се била сва ондашња у Бечу српска омладина — у стану, и пред станом великога самртника[3]). Пренећемо то вече тело старине Вука у капелу грчку, ону на Сајтенштегу; велику, парохијску цркву грчку, на Флајшмаркту, баш су оне године оправљали па се у њој није служило. Тек што се могло звони огласити смрт Вукова, још са старе куле из авлије, и звонити после, како је већ обичај, на мртваца.

Беше то необичан, свечани спровод самртнички — пре опела и погреба; достојанственијег ја не видех игда донде!

Спустила се ноћ зимна, студена. Снег дебели нападао ен' онако до колена. Але-ји (што водише још онда из предграђа у град, тад већ разграђени) лепо разгрнути и рашчишћени. Лампаде запаљене све редом, да ти очи засене они пламенови небројени!

Телоноше-сахрањивачи изнеше и скидоше с првог боја у двориште сандук с телом Вуковим. Ми се бесмо одабрали и удесили — прихватисмо и носисмо на изменце великога самртника градским пољем са Хајмаркта и Ландштраса до у варош, у поменуту капелу грчку.

Звона су звонила, испрва онако из даљина а после све из ближе, са речене велике цркве грчке. Жалостивно оно, дивно наше велико „Свјати Боже" мртвачко из тиха лелујаше се по ваздуху ноћном студеном, као дим мирисави од исмирне по цркви. Буктиње у руку пратилаца око сандука самртничког чудно, тајанствено одбијаху се пламеном својим пожарним од дебела снега светлуцава, као и звезде с неба, те ведре ноћи зимске.

У капели оној, преноћило је тело Вуково ноћ од Уторника на Среду. А у Среду пре подне одслужише службу задушну и за тим опело најсвечаније. Чиноначелствоваше (јесам-ли добро утубио) архимандрит Герасим Петрановић, данашњи владика боко-которски, прислуживаше му руски прота Михаило Рајевски и свеколико ондашње свештенство грчко у Бечу, велике им цркве парохијске и капеле поменуте. Црква беше пуна дупком и пред црквом још сила света на просторју оном на уласку. На опелу изговори реч похвалну самртнику — медицинар и потоњи председник „зоре" др. Бранко Стефановић на немачком језику а уредник „ост унд вест-а" на српском.

Истом око подне крену се величајни спровод, после опела, из капеле на гробље Санкт-Марксово. Таке пратње за самртником — одавна не видеше Бечлије!

И старине Вука земљане остатке положисмо онде у гробљу грчком у раку тек за време — до пролећа. Зато раку и не побусише него је само даскама озгор заклопише и земљом претрпаше... тек за време, до пролећа!

И пролеће дође и прође, за тим и лето и јесен на изменце, па и опет зима студена, ледена — к'о ледена што су срца у народа, што не уме да поштује ни по самрти, како ваља, своје људе велике и заслужне!

И ево долази и тридесети помендан самртни — ето сад дне 26. јануара (7. фебруара) ове зиме — од кад премину у Бечу старина Вук Ст. Караџић. И кости му трухну још једнако тамо у туђини, под тешком земљом туђицом, па још у гробу привременом, који ће се морати раскопати, чим истече рок му погођени и плаћени.

Старо гробље Санкт-Марксово, баш крај Беча, затвориће се (ако већ и није), те се више не сахрањује тамо, него у новом, великом гробљу централном.

И буде-ли, пре а после[4]) — ко зна, да-л се не ће и гробу Вукову траг затрти тамо у туђем свету, кад се ено не зна данас гроба Сими Милутиновићу баш у гробљу престонице краљевства српског — са нехатње наше големе! Па раскопан гроб Милована Видаковића на пештанском пољу Ракошу, да и не помињемо.

Ал ја не пишем ово сад, да се можда кому замерим, већ по вољном смеру и успомени ми драгој. Још нас је цигло двојица[5]) у животу — тадашњих ученика добровољаца, читача и писара у бесмртнога, великог нам учитеља Вука Ст. Караџића, те нам је то, мислим, у прве ред и дужност.

Краљевска академија српска у престоном Београду — знаће, шта ће и како ће радити да пренесе Вука, и гробу му ухвати места достојна до Милоша и до Доситеја у саборној цркви београдској.

Матица српска у поништеној Атини — знаће, шта ће и како ће помен учинити на дан смрти Вукове ето сад, како рекосмо.

Него теби за љубав, омладино српска — ја истргох листак овај из овештане књиге старе живота ми. Ишчилела слова на том законих ево и попуних. Казивање оно старо понављам ја сад тебе ради, наштају млађи, на ком, по земану и закону божјем — свет наш остаје и дивни језик српски народни у аманет, да га чуваш од кварежи и унапредиш књигу нам народну... а све правцем и тежњом бесамртног, учитеља нам самоука, добрурада — старине Вука!

Зоро бечка млађане нам Србадије тамо, ти да се на тај дан сетиш и помен достојан учиниш великому покојнику том, свом и свенародном: парастос да приредиш ено сад у својој, хвала Богу, цркви; са свештеником, по обичају нам старинском и обреду светом, да изађеш на гроб Вуку, да му гроб прекади исмирном и прелије уљем и вином.

Коло младих срба пештанско, србадијо градачка, задругo ћиришка, па другжино даничићева и корнелијева, и сви редом други збори омладински — потецките трагом Зориним, свуд према приликама, где сте и како сте.

Из уста омладине српске саслуш'о је старац, седи књижевник Вук Ст. Караџић последњу хвалу лицем к лицу за живота свога — о слави своје педесетогодишњице књижевне, на Митров дан год. 1863. Пуне очи му суза од радости засјаше, кад нас онако, болан и невољан, благосиљаше старачки, отачки и у аманет нареди: да рад његов наставимо свак свуде и где буде.

А шест недеља после смрти његове, године 1864. састаде се и опет свеколика српска омладина у цркви тамо на парастос Вуку. После парастоса изидосмо сви на гроб му, и поменути архимандрит Герасим, а сад владика, с протом Рајевским, помен мртвих учини, и гроб му прекади и прели. Омладина онда наложи ватре на гробу Вукову — и спали огледало Светићево, што стаде Вука грдити и рад му опадати одмах по самрти.

Победу тешке борбе своје Вук је још за живота дочекао — језик народни повеличан на висине књижевне и просветне, књизи српској народној широм поље раскрчено и отворено... у разграње на све стране!

Достојно је, дакле, да се сетимо и помен учинимо по достојању сад, дне 26. јануара (7. фебруара), на дан смрти му — великому покојнику Вуку Ст. Караџићу.[5])

* * *

У НОВ. САДУ, у очи Богојављења 1894.

Александар Сандић.

[1]) То је био академијски сликар онда у Бечу, синовац књижевника Димитрија П. Тирола, уредника „Уранije", учитеља српског језика и књижевности у вел. гимназији тамишварској — за доба „Војводства Српског" и т. д. Уредн.

[2]) Језеро на Ловћену — најбоља вода пијаћа у Црној Гори.

[3]) У Трауновим кућама, на Ландштрасу тамо, до велике касарне на рогљу Хајмаркта. Уред.

[4]) По смрти кћери му Мине, која док је жива гроб очев пази и цвећем краси да боље бити не може.

[5]) Писац ових редака и др. Ст. Павловић. Уред.

[5]) Сл. уредништва листова српских, поштовачи успомене Вукове, надамо се, да ће ово ил препштампати, ил начином згодним огласити читаоцима свак својима. Уредн.

Поглед по свету.

— Владина се странка распада. Сваки дан све више чланова владине странке у Угарској отказују своју послушност влади. Сад се и њени прваци одричу ње. Творац ове странке и бивши министар-председник Јулије Сапари иступио је из ње. Осим њега гроф Стеван Карољија, а очекује се у најкраћем времену, да ће иступити и гроф Александар Андраши. Очекује се, да ће министар-председник Векерле предстати краљу, да му одговара за обавештај о одношајима у владиној странци, о којој се он са свим друкчије пред краљем исповедао, него што је данас у ствари.

— Католички збор. Овај је збор сазван, као што смо јавили, у Будимпешту за 4. јануар. Искупило се око 30 000 људи. На збору је заступљено било и више и ниже римско свештенство, и мађарска аристократија. У 4 сахата по подне отворио је подужим говором збор кнез-примас кардинал Клавдије Васари и завршио је свој говор значајним речима: „Ми жртвујемо своје имање, своје срце, свој живот за нашег земаљског краља, за нашу земаљску домовину, али своју душу не дајемо овамо, јер она припада небеском краљу, Богу нашем, нашој небеској домовини, вечности!" Гроф Фердинанд Зичи предложио је, да се брзојавним путем поздрави папа, што је и усвојено, а тако исто и краљ. Говорено је: о дужностима католика, о католичкој автономији на основу католичког сватања, о браку са гледишта католичке цркве, о католичкој настави и васпитању. Донете су четири резолуције у погледу предмета, који су изнесени на збору. Изабран је одбор од 24 лица, да учини припреме за идући католички збор, који ће бити у Пожуну месеца априла.

— Немири у Италији. У Карару је стигло два ескадрона коњаника. Варош

„Трисад грајцар", вели Крањац, шта ли је — Тиролац.

„Хи, човече, за то мало књиге."

И сад настаје погодба. Крањац узео, па хвали и хвали и запени се неверија и све чита баш што најлепше: какво ће бити на прилику време и кад је пун месец и кад на уштап и све тако. А бата опет дај куди, како је не знам танак, како му баш није од потребе и како ће он, кад оде у варош... али не иде му нешто од руке. Допало му се.... И овамо и онамо и дај длан, и најпосле погоде се. Даће му два сексера у готовом новцу, комад сланине, мало ужине и који гутљај ракије. Бадава, што бата уме да се ценка, то више не роди!

И онда — наравно ми само гледимо — а бата узео лепо чувалдус, па боди овамо, па боди онамо, и где он то све види и научи, и наједаред тек, а он начини петљу, па га тек обеси ниже иконе. Ту здраво лепо изгледа, кад виси.

Шта га је бриге, бар има човек календар у кући. Зна, кад је Божић, зна кад су Врачеви, зна, како је сутра време, зна — та једном речи, зна човек, да је жив, и зна, да има календар у кући.

Па онда, каквих ти све данас нема календара. И да ми је откуд знати, како им само уму и име да надену.

Ајд, добро најпосле „Ружица" и „Годишњак", а и „Орао" већ, зна свако да је то календар. Ти још од постанка света излазе. Али сад брате, сад шта је?!

Нема те тице, а да нема и тог календара. Просто ту ти је сав тичији вилајет. Ако хоћеш „Соко", има се, ако хоћеш „Орао", има се, ако хоћеш „Ласта", има се, ако хоћеш „Царић" и тог се има и у опће свега се има. Још само не знам баш за истину, ал биће код Поповића да и „Врабац" има. И тако ту је онда сва пернад. Више ваљда и нема тица на овом свету.

Па какве ти ту све нације нема! И „Славонац" танани — тек неколико листића — и „Банаћанин" лагани, и „Бачванин" здраво, здраво, и „Сремац" гује љута, и још пуно којекаквих, а од сваких, по сто пута

Пре некако, па донесе ти и уча неки свежањ. — Риба је — није; сувђери су — нису. Шта је Боже! Стојимо ми тако, меримо се, а он само одмотава и слади, и слади и одмотава. Згледамо се, и на једаред, — шта мислите? — Букваревi... Слабо!... Кудељно семе.. Јок! А већ шта ту крити: Календар, јест, крста ми календар!

Календар, па „Србобран."

Бата се већ повајкао. Што је куповао? И Крањца опсова у себи. Ух, ух, какви су ти тек то календари! Све ти мирису некако и као и шаре неке, па — ух, та што си куповао бато?!

Па ако оћеш по дебљини, с прста је; ако ћеш по величини, згодан некако; ако ћеш по сликама, тма Божија!

А да је само мало знао на пример бата, ал ето, шта га он зна, да и „Србобран" може бити календар.

Па онда одмах видиш, што ти је књига! Србин ово, па Србин оно, па видиш просто красан један календар!

Има и ту на пример за штемпли она таблица. Има и вашари ако хоћеш. И за ловце има. Има, кад, на пример смеш убити зеца. И зар то није рећи лепо кад знаш, данас смеш убити зеца. Јефта ловац, он све ово и оно. Нема ту, већ лепо ти овде ето каже, на пример: смеш — не смеш!

Па кад се узме, да је календар већ и по себи једна врло лепа ствар, е онда још му надени лепо име, и поређај у њега оне сласти... мани!

Или замислите на пример село, па нема календара. Имао на пример попа календар, ал деца као деца, поцепали ликове па начинили змај. Е сад где ти је ту Божић; где је храмовни дан; кад да се пуца из топова; кад да се мења скупштина; кад ће тутори положити рачун и истрести из чарапе бакар, и уопште кад да легнеш, а кад да устанеш. Јест каже, куца на тороњу седам. Аха, седам; а је ли то седам оно у јутру седам, ил је то седам оно у вече седам?

Ја на пример да нема календара, ја бих га просто морао измислити! Ил го измислити, ил скрстити руке на груди, на лепо леђи до покојног Андрије консула, који је такође за то умро, што није знао: кад је дан а кад ноћ.

Јест богме!

*

Па и кад већ прође година, календар је ипак — календар. Можеш ако хоћеш на пример исећи слике, па лепо да излепиш по дувару. Има ко то врло лепо уме, да излепи! И онда ово је овај, оно је онај... Треба потпалити ватру, е одереш који лист, па онда то ти је... Чика Јови не стоји добро камиш у лули, а он одере мало од календара попљује, навије, па као заливен... Идеш — хо, и ко те је! — да дариваш сину невесту, а теби снају. А ти дукат па лепо увијеш у лист од календара... Хоће нана да остави иглу, а куд ће, а шта ће, у календар... Хоћеш да осушиш које зрно од бундеве семена, опет одереш календар И овамо и онамо и таман нова година, а ти само још један лист у календару.

И ево, ја вам на том последњем листу завршујем, и кличем му: — Амин!

У Бечу, 31. дек. 1893. **Граничар.**

је са свим војнички поседнута. Изван вароши пуцали су коњаници и побуњеници једно на друго — Пронесена је вест, да су Французи подстакли побуну у Сицилији. Меродавни кругови у Италији држе ово за измишљотину. — У Торану појавила се оружана чета побуњеника која је тражила, да јој се изда оружје и муниција. — У Карари су обуставили рад раденици са мрамором.

ГРАЂА ЗА ИСТОРИЈУ СРПСКОГ ПОКРЕТА 1848. ГОДИНЕ.

ПРИКАЗУЈЕ — Ш — Ј —

(Наставак.)

29.

Будући да је жестоко непријатељско на Сенти нападеније, народ окружија овог у велики стра бацило, а и опасност одande целом окружју све већма и већма угрожава — Његовој Светости Г. Патријарху-Управитељу од стране окружног управитељства писати и понизно молити, да би оружану помоћ и муниције овамо што скорије послати и спасителну наредбу ради безбедности истог окружја учинити, високу отеческу милост имао.

Ст. Бечеј, 12. марта 1849.

30.

Окружно управитељство ово усљед високог налога Његове Светости Г. Патријарха-Управитеља, како окружни Ст. Бечејски тако и мјестне одборе у целом окружју као: Ст. Бечејски, Фелдварски, Турински, Сентомашки, Аљански, Молски, Петровоселски, Сенћански, Ст. Кањижки — а изузимајући Мартонош, у ком ни једне живе душе нема, на задовољство односителни обштества по даној себи инштрукцији устроивши — Наређује: да окружног управитељства секретар Г. Јован Живковић, сва истог устројенија тицајућа се званична акта Његовој Светости Г. Патријарху-Управитељу потврђења ради лично представши поднесе.

31.

Да би се рана, која се у Петровом Селу, које од непријатеља заоставша, које пак од Србаља упљачкана налази, од грабежа насилника благовремено спасти могла, — Налаже се одбору Ст. Бечејском: да за 21-ог марта о. г. 60 кола нареди, и у Петрово Село пошље, које ће ову рану овамо у Ст. Бечеј под надвиранијем изаслати се имајућег једног члена одбора, ком ће се и од стране управитељства један писар причислити, на потребу народну пренети.

Ст. Бечеј, 20. марта 1849.

32.

Будући да усљед високе наредбе Његове Светости Г. Патријарха-Управитеља да Бечеј опредјелени Диштрикћани, Сербијанци и Граничари од Г. генерала Теодоровића још до сад овамо у помоћ приспели нису. — Има се Г. Генерал Теодоровић још једаред званично од стране окружног Управитељства овог умолити, да високом Његове Светости Г. Патријарха налогу будући је цело окружије у највећој опасности, задоста учинити, и опредељену овамо помоћ послати ускори.

33.

Пододбор Ст. Бечејски јавља, да за домаћу своју војску пушчане муниције нема, молећи, да би јој управитељство ово такову буди од куд набавити ускорило. — Економском одјеленију у Карловце писати, да се за потребну овдашњој гарди муницију постара, и овамо с којим топом заједно у Ст. Бечеј што скорије пошље, јер се непријатељ, као што се говори, с великом силом к Тиси приближава.

34.

Г. Ђурић, капетан Србијанаца, иште дозволење, да у стану Сентомашком наодеће се момке своје Бечеју у помоћ довести може, будући да тамо доста војске има. — Ако је Г. капетан Ђурић од своји у стану сентомашком наодећи се момака властан, а ови власти тамошње војене команде подвргнути нису, управитељство ово жељи његовој, будући је Бечеј у великој опасности, противно није.

35.

До знања дошавши управитељству овом, да је Никола Димић, житељ петровоселски, који је себи титулу народног капетана присвојио, 18 џакова мутмела од тамошњих Чивута упљачкао и овамо у Ст. Бечеј на продају донео — налаже се мјестном пододбору ст. бечејском, да реченог оптуженог Николу Димића на испит узме, ствар строго исљеди и управитељство ово о свему известити не пропусти.

36.

Будући се председатељ окружног одбора Ст. Бечејског г. Арон Јоцић због гровеће опасности Бечеју са време у Сентомаш преселио и тиме дјејствовање окружног одбора од оно доба са свим престало — то се окружног одбора Ст. Бечејског председатељ г. Арон Јоцић од стране управитељства овог званично позива, да неотложно у Бечеј на своје определеније доћи и заседанију окружном, које се од стране управитељства за 21. март о. г. заказује, присуствовати не пропусти.

37.

У сљедству тужбе житеља Аљански управитељству овом усмено донешене, да ондашњи жељи под секвестром сушту народну рану краду и из места преко Тисе у Банат преносе и тамо будзашто продају, — позива се именом високославног Правитељства и Народоуправитеља Г. Патријарха мјестни одбор Падејски званично, да ни једног Диштрикћана потиског, који од окружног управитељства овог потврђеног пасоша нема, с раном на Банатску страну не пропусти, но таковог под сигурном стражом овамо у Ст. Бечеј к окружном управитељству с коњи и коли заједно пошље.

38.

Шајкашка батаљонс-команда из Турске Кањиже под 28. марта бр. 300. јавља управитељству овом, да се Шајкаши из узрока, што је команда они неколико момака по заповести Његове Светости Г. Патријарха-Управитеља, за асистенцију управитељству у Бечеј послата — буне, и да је тога ради исте момке у стан натраг позвати принуждена. — Из преднаведени надлежне војене команде узрока, шаље управитељство ово надлежну асистенцију из 31. момка састојећу се, војеној команди у Турску Кањижу натраг с тим додатком, да ће примљено у истом смотренију писмо Његовој Светости Господину Патријарху Народоуправитељу нужног употребленија ради неотложно у оригиналу саопштити.

Ст. Бечеј 29. марта 1849.

(Примедба. Држим, да је са горњим закључком завршен протокол управитељства ст. бечејског округа, по свој прилици за то, што је у то време Ст. Бечеј пао. Сећам се, да смо пребегли у Нови Бечеј. Време је било пролетње и до зла бога хрђаво Дувао је ужасан ветар, а таласи запљускаваху скелу, на којој је наш народ тражио спасења од својих гонитеља Добро сам упамтио г. барона Ј. Живковића, који се са сабљом у руци као лав борио против навале бежуранске, крчећи пута женскињу и нејачи, да у скелу уђе. Отац ми беше гологлав и носио ме на рукама. Бејах тада превалио пету годину. Слушао сам, да смо преко Бечеја отишли у Ковиљ. Тамо хтедоше Шајкаши оца ми убити, не пуштајући га да пређе у Карловце. За свој живот имао је да захвали само својој и свога младога пријатеља и пратиоца мушкој одважности. Из Карловаца смо пешли голи и сироти као пушка. Неки „добри“ људи у Коњиљу опљачкаше нас до голе душе . . .

Сачувај нас боже од таке страхоте!

Саопштач.)

(Наставиће се.)

Вести из места и са стране.

Знатнији Срби покојници из год. 1893. Богољуб Милетић, адвокат у Броду и посланик на карлов. и троједничком сабору, Тоша Јовановић, редитељ срп. кр. позоришта у Београду, Јован Радав, књижар у Кикинди, Јован Водопић, дубровачки католички бискуп, српски књижевник и песник, Нешко Спасојев Контић, јунак црногорски, Валтазар пл. Гучић, Дубровчанин, родољуб српски, Миливој Трумић, штампар у Винковци, родољуб српски, Чика-Тоша Ђорђевић, Вршчанин, народни борац, Александар Стојачковић, књижевник и посланик на карловачком сабору, Коста Павловић-Табаков, трговац у Ср. Карловци, Димитрије Ђурић, ђенерал, војни министар у Србији, Милан Кујунџић-Абердар, песник, Поп-Никола Липовац, јунак црногорски, Др. Лаза Докић, министар-председник у Србији, Исидор Ћирић, народно-црквени тајник, Владимир Карић, професор и књижевник, Аћим Медовић, професор велике школе у Београду, Константин Вучковић, Сплећанин, добротвор, Стеван Ваковић, протопоп сарајевски.

Знатнији Словени покојници из 1893. Фердо Кикерец, Хрват, сликар срп. историјских слика, Др. Православ Тројан, Чех, борац за ческа права, Људевит Вукотиновић, Хрват, књижевник, Радослав Лопашић, Хрват, историчар, Др. Ђорђе Пилар, професор загребачког свеучилишта, Јаков Карловић-Грот, потпредседник руске царске академије у Петрограду, Мирко Хрват, председник троједничког сабора, А. Н. Плешчев, песник руски, Јан Матејко, сликар пољски, Петар Илић-Чајковски, музичар руски, Др. Иван Брса, Хрват, филолог, Стеван Корен, родољуб словачки.

Знатнији Несловени покојници из год. 1893. Ги де Мопасан, књижевник француски, Џон Тиндал, научењак енглески, Венедикт Рандхартингер, музичар немачки, Жил Фери, државник француски, Жан-Мартен Шарко, француски лекар живчаних болести, Шарл Гуно, музичар француски, Мак-Махон, маршал француски, Јаков Малешот, природњак талијански, Сер Самуел Бекер, путник енглески по Африци.

Вести из Србије. На нову годину отворена је у Нишу нова железничка царинара.

— У уторник 4. јануара приказан је у народном возоришту нов комад први пут: Срећа и људи, из нашег друштеног живота.

— Ђенерал Сава Грујић поздравио је краљу Александру нову годину у име владе, па што је краљ одговорио, да благодари на честитци, коју му подноси министарски савет; да му том приликом благодари на његовом раду у прошлој години и да се нада, да ће министарски савет и у новој години тако исто корисно послужити престолу и отаџбини, а за њега (краља) може бити уверен, да ће сву своју бригу посветити напретку народа и отаџбине.

Божић на Цетињу. „Глас Црногорца“ пише: „Божићни празници проведени су у престоници весело и у потпуноме реду. На бадњи дан у првоме мраку, кад су испред светлог двора запуцали револвери, одазваше се из све вароши, и то је био знак, да се уносе и палажу бадњаци. Пуцњава и песма разлегала се до зоре; па се одило у цркву манастирску, где се богослужење свршило до 8 сахати. На богослужењу је био његово височанство господар. Одмах из цркве ишло се на честитање у светли двор. Честитања је примала цела височанствена породица. За тим је следило честитање по осталим кућама читав дан. Његово височанство такође изволео је, по овоме лепоме народноме обичају, обрадовати честитањем куће својих великодостојника. — Трећи дан празника у 8 сахати у вече биле су позване у светли двор одличније породице са децом, где су деци дељени божићни дарови. Ту су биле и све ученице овдашњег девојачког института са начелницом и учитељицама. Тој радости дечјој били су присутни и чланови дипломатског тела. За тим је следила игранка до близу по ноћи.“

Парница против ческе „Омладине“. У понедељак је отпочела парница против 77 чланова друштва „Омладине“, који су, као што смо већ једном јавили, оптужени због велиздаје, увреде Њег. Величанства и једног члана царске куће, даље због рушења јавног мира, због склапања тајних друштава и због разних и многих других преступа, који су набројани у оптужби. Оптуженици су све млади људи: већина их је у добу од 17—20 године. Најстарији је новинар Станислав Сокол (26 година), уредник забрањених „Независле Листи“ Антон Хајн (25 год.) и адвокатски конципијенат др. Алоје Рашин (25 година.) Оптужба је врло опширна: износи скоро оволико табака, колико је оптуженика. Суду председава Крчмар. На предлог државног тужиоца расправљање је тајно. Судница, у којој се суди, тескобна је тако, да је од 231 поверепика оптуженичких, који би требали да буду на расправи, добило улаза само њих 50. Оптуженици се држе сви слободно и по некад и дрско, но и суд се према њима не влада, како му приличи. Пре него што ће се прећи на читање оптужбе, државни тужилац изјављује, да повлачи оптужбу против Рудолфа Мрве (Риголето де Тоскана), кога су два члана „Омладине“ убили. Оптуженици се на то узбуђено оградили против тога. Затим се прешло на читање оптужбе. Расправа ће трајати можда пуне две недеље.

Наследство једног клована. Париски листови доносе вест, да је у след капље умро на кратко после једне представе у своме стану клови из циркуса Жан Мајер. Као шаљивчина увесељавао је публику 59 година и публика га је врло волела. Но што је реткост код те врсте људи, он је оставио иза себе имање у износу око 100.000 франака. Закопитих наследника нема и имање ће му по свој прилици припасти држави. Као наследница пријавила се нека рођака његова из Беча, Хермина Мајер, кројачица.

Кратке вести. Загребачки каноник Стеван Вучетић де Чепеј, који је предложен био за надбискупа загребачког, умр'о је ноћу између прошле недеље и понедељника у Ђерђамошу.

— У недељу је прослављен у Паризу дан рођења француског драмског писца Молијера. Тога дана била је у позоришту Comedie Fraucaise свечана представа са прологом, а после представе „Молијеров банкет“, на коме је држана свечана беседа о Молијеру, раду и значају његову.

Трговина.

Нови Сад, 6. јануара. Пшеница прве каквоће 7 ф. 10 н. Пшеница средња 6 ф. 50—80 н. Пшеница лакша роба 6 ф. 50 н. Наполица 6 фор. —.— н. Јечам 5 ф. 30 н. Зоб 6 ф. 50 н. до 70 н. Нови у зрну кукуруз 4 ф. 10 н. Кукуруз у клипових 2 фор. 70—80 новч. Маст 48 ф. Сланина сува 50 ф., дебела паљена 52 ф. Све од 100 килограма.

Свињи угојени тешки .	38 н
„ средњи . . .	36—37 н.
„ лаки	32 н.

Све од 1 килограма.

Теоци .	10—20 ф. по комаду.
Јагњци .	—·— ф. по пару.
Овци . .	8—12 ф. „

Стање воде под Новим Садом.

5. јануара било је 0·62 мет. а 6. јануара је било 0.58 мет.

*

Беч, 16. јануара п. р. (Ориг. извештај са марвеног вашара на св. Марксу од фирме Т. Бајић и Г. Остојић.) На данашњем вашару било је пријављено 10.765 ком., а дошло је 3976 ком. млађе врсте и 6342 комада угојених мађарског соја. Свега 10.318 комада дотерано.

Трговина код већег догона слаба.

Продавало се:

Прима роба	43—44 нов.
Средња „	39—40 н.
Сремска „	39—41 н.
Назимад „	36—40—44 н.

Ово су цене од килограма живо мерено, изузимајући потрошарину.

Цена је сланини 45 ф.

„ „ масти . 51 ф. Све од 100 кгр.

*

Течај златног и сребрног новца на будимпештанској берзи

од 6. (18.) јануара.

Дукати — — — — — —	5 ф. 90 н.
Наполеондори (20 франака) —	9 ф. 94 н.
Угарска златна рента — — —	117 ф. 10 н.
Аустријска златна рента — —	119 ф. 25 н.
Угарска крунска рента — —	94 ф. 80 н.
Аустријска крунска рента — —	— ф. — н.
Немачке држ. марке (од 100 мар.)	61 ф. 30 н.

Новије вести.

Тројединички сабор. Новоизабрани посланик осечки, Крпњави, подастр'о је сабору у седници од 5. јануара свој мандат. У истој седници прочитан је по трећи пут прорачун. Посланик Франк поднео је интерпелацију у погледу радничког права на удружење.

Опсадно стање. Изишло је краљевско писмено, потписано од свију министара, у којем се објављује опсадно стање за округ Маса-Карарски у Италији. За изванредног комесара именован је ђенерал Хауш, који је добио неограничено пуномоћство.

Несрећа на мору. Услед великих бура на Црноме Мору пропало је десет лађа. Са две лађе пропали су и сви људи на њој.

Војска за Сицилију. Из Напуља је отправљено на три лађе 20 часника и 2500 војника за Палермо.

Раднички савез. У Парми разрешено је друштво „раденички савез“, а његова писмена узапћена су.

ДА РАЗРАЧУНАМО!

Срдита немоћ — Стеван Јовић и Хрвати.

„Крикнуће Јовић у својој „Стражи“ као обично лажете“, рекао је писац чланка „Стеван Јовић и Хрвати“ у 197. броју „Заставе“ и гле није се преварио. Не, да је крикнуо, већ је цикнуо ка' но гуја љута, кад се у процепу нађе, да му се цика до неба чула. Није се зар томе и таком колачу ни у сну надао. Као одговор на „Заставин“ поменути чланак, избацио је он у 1. броју „Страже“ неку кочијашку „изјаву“, у којој се по милој си вољи, а у својој срдитој немоћи, онако по бокторски изузео на писца „Заставиног“ чланка, али крај свега тога није свог политичког бећарлука оправдао. — По самој тој „изјави“ не би писац „Заставин“ ни одговарао, него би, да Стеван Јовић има још образа, вратио му на образ оне сокачке грдне, какве се кују само код „крста“ на новосадској пијаци или би га упутио, да скупи збирку својих грђа и погрда, и да је остави потоњој генерацији као веран спомен своје „наобразбе“, којом се он толико хвали и размеће, а коју, као што изгледа, црпе у Дериној пивари. Али за то, што је потребно, да се тој индивидуи здере већ једном образина, да се истинитим доказима докаже, какву је гују пришио на груди своје народ српски, морамо да још једном говоримо. Дакле, да не дуљимо разговора; пређимо на ствар.

Лаже Стеван Јовић онако по Јовићски, кад превртњи очима тврди, да се није састао прошлог лета у Новом Саду са Фрањом Фолнеговићем, једним од вођа Старчевићеве странке, лаже Стеван Јовић, јовићскије, кад тврди, да он није знао за пут Стражичићев у Ђаково, лаже Стеван Јовић још јовићскије, кад сме да тврди, да у „Застави“ нису излазили чланци, који су ишли у интерес хрватској „опорби“, а против интереса српске ствари у Троједници, а понајјовићскије лаже Стеван Јовић, кад тврди, да Стражичић није писао у „Застави“, кад је отишао из Новог Сада. А да је тако, видећемо одмах, чим се мало позабавимо његовом кочијашком „изјавом“.

1.) Стеван Јовић тврди, да он није имао никаква састанка са Фрањом Фолнеговићем, и да он не зна, ни за какво путовање Фолнеговићево у Београд.

Е, добро. Непобитан је факт, да је Фран Фолнеговић био некако пред Гундулићеву прославу у Београду и ту се између осталих, састајао понајвише са гласовитим учењаком и државником српским г. Гигом Гершићем. Да је био и са Светомирем Николајевићем, то је казано у броју 197. „Заставе“. После свог наседанија у Београду, свратио је и у Нови Сад, а да је тако, могли би по нешто при-

знати и господа око „Браника“, али они не беху вољни да загризу у Фолнеговићеву јабуку и добро урадише — Стеван Јовић се међутим састао с Фолнеговићем. Да богме, да он то није чинио јавно, него онако „испод жита“, не ће тек мислити Стеван Јовић, да га ми држимо за тако наивна политичара, који би био кадар да се јавно размеће по Новом Саду са својим пријатељем „перјаницом“ хрватске „опорбе“ Франом Фолнеговићем у оно доба, кад су Хрвати спремали најжешће демонстрације против Срба у Дубровнику. Та знао је врло добро Стеван Јовић, да би га у Новом Саду тада Срби пљували, као што га и сад пљује све, што је боље, свесније и виђеније, осим оно неколико заведених лакоумника, који за љубав својих личних интереса и међусобне омразе каљају свој српски образ, пуштајући, да их води на танак лед један — Стеван Јовић. — Да, да, у тишини, да се Власи не сете, склопљена је заједничка акција и живи сведок том „брацком“ савезу су они чланци у „Застави“, који су ишли у прилог Хрватима, а против наших интереса, којих се и данас стидимо. Штета, што још стари Римљани рекоше: Verba volant, scripta manent (Речи пролазе, писмена остају).

2. Стеван Јовић тврди, да он није знао за Стражичићев пут у Ђаково. Јесте, знао је. Фолнеговић је у Београду предлагао, да Срби ступе у преговоре и са „великим бискупом“ ђаковским. Тај исти предлог поднео је он и у Новом Саду. И Стражичић је преко Загреба дошао у Ђаково, да преговара о заједничкој акцији. Тада почиње прича, о којој данас причају и врапци по Загребу, и која је Стевану Јовићу убила и оно мало угледа, који је уживао у овим крајевима, кад је окренуо леђа „стеклиштву“. А А Стражичић, дошав у Ђаково, у место да преговара о акцији, омилова жуте дукате језуитске пропаганде, а облапоран на паре — сетио се зар, да ни њега није пустио госа му, да лизне мало меда из „народног фонда“ — стругне у Дубровник, бојаги, да ради и даље на српској ствари, а овамо у истини да окрене леђа свему оном, што је српско и православно, као што је то касније и учинио.

Главно је то, да је он свога госу оставио на цедилу. Варао га је до душе још неко време по неким дописима, који ласкаху Хрватима и одговараху заједничким смеровима, а касније, кад је Стеван Јовић отишао из уредништва „Заставе“, престало је и то. За што се сад њих двојица одричу један другог, као Петар Христа, то је, држим, олако појмити и разумети. Но ми се покрај свег тога надамо, да ћемо их ипак једном наћи у заједничком јату, да заједно кувају попару Српству.

3. Стеван Јовић хоће по мало, што кажу наша браћа из Србије, да се гради и „шашавим“. Чуди се он, од куд знају врапци у Загребу, шта се у Новом Саду догађа. И заистину, чудна је та прича о тим загребачким врапцима. Сад ћемо је испричати. — Стеван Јовић зна н. пр. с ким је патријарх Бранковић конферисао; он зна, шта је бан Хедервари ручао; он зна, шта мисли кад спава свако у данашњој срп. нар. радикалној странци, почевши од дра Мише Михајловића у Ср. Карловцих, па до честитог новосадског бостанџије Стеве Видаковића Врге. Све он то зна. (Само кад му споменеш Фолнеговића, Стражичића, ђаково, „Заставине“ чланке у интерес Хрватства, тада ни лук јео ни лук мирисао.) Од сваког, ко не дува с њим у једну тикву, тражи Стеван Јовић, да буде беспрекоран и поштен. Начинио се он неким опћим тутором. То се надало на чудо људима, који су из минулих времена, док Стеван Јовић није још био тако „ватрен борац за Српство“ као сад, док није сваки час „повлачио срце своје из груди и показивао га народу“, знали, да није све злато, што се сија. Ти љубопитљиви људи помислише у себи овако: кад ти, брајко тражиш од сваког да буде поштен и бесприкоран, онда мораш бити и ти такав. Пођоше љубопитљивци ти мало за трагом Стевана Јовића, и — гле! Мало време дуго не трајало, а ти се људи уверише, да се у оном истом оку Стевана Јовића, које је у сваком туђем видело трн, да кажемо онако бачвански, препречио грдан балван. Причали људи причу ту једно другом, док најпосле не дође и до ушију загребачких врабаца, те ови сад разносе „славу“ Стевана Јовића по свеколиком Српству, док није доспела до ушију писцу ових редака, који је ево обелодањује „вечнаго воспоминанија ради“.

4. Стеван Јовић тврди, да у његовој „Застави“ не постоје чланци, којима је он хтео да прода Србе Хрватима. То писац чланка „Стеван Јовић и Хрвати“ није никад ни тврдио; а није тврдио већ с тога, што зна, да су многи покушавали — као што историја казује — да продаду Србе туђину, па им то није пошло за руком, а пошло би зар једном Стевану Јовићу. Али је писац поменутог „Заставиног“ чланка тврдио, да се Стеван Јовић дао употребити као оруђе хрватске „опорбе“ против српске мисли и против српских тежња у Тројединци.“ То писац тврди и данас. Ако коза лаже, рог не лаже. Ко год не верује, нека не жали труда, нека преврне бројеве „Заставе“ од априла месеца до Видов-дана 1893. док је Стеван Јовић био „главни уредник“ „Заставе“ и ту ће наћи неколико чланака, (жао ми је, што немамо комплетну „Заставу“ при руци, да и бројеве цитирамо), који су говорили у интересу Хрвата, а против српског интереса. „Обзор“ и „Хрватска“ прештампаваху те чланке у сласт било у изводу, било с коментарем. Њима су да богме годили, а сваком поштеном Србину натериваху румен стида на образ. Тек кад је Стеван Јовић последњи пут, о Видовудне 1893. одагнан од „Заставе“, изашао је у „Застави“ чланак „Гундулићева слава и Хрвати“, који је ишао у прилог Српству. И зна ли Стеван Јовић, шта рече на то „Обзор.“ Рече, одговарајући на тај чланак, „да је новосадска „Застава“, која је у мају месецу (1893.) почела паметно писати о хрватском питању, сад по ново сашла с ума. Како ово звони Стеване Јовићу? И најпосле нека зна Стеван Јовић, да је лако нешто рећи па утећи, али је тешко нешто написати, па после порицати, јер и опет велимо, да оно, што стоји црно на бело штампано, остаје као трајан сведок нечијег јавног рада, по оној: „Verba volant“.

5.) Стеван Јовић тврди, да 2. априла 1893. кад је он последњи пут дошао „Застави“, није био више Стражичић у Новом Саду и да он у опће у то доба није долазио у додир с тим човеком. Да видимо. Ко год је долазио у ближи додир са чановима „Заставине“ редакције, и баш са самим Јовићем, знао је врло добро, ко је онај „Србин римокатолик“, ко је дописник „Заставе“ из Дубровника. И ми са своје стране држимо, да се у тој опће познатој ствари не ћемо огрешити о светињу редакционе тајне, кад кажемо, да је то све једна и иста личност, која се зове **А. А. Стражичић.** Та личност је писала по „Застави“ и за оно време, кад је Стеван Јовић уређивао последњи пут „Заставу“ и то писао у духу, који је најмање годио — Српству и његовим интересима.

Хоће ли Стеван Јовић, да му у овој ствари још нешто онако sub rosa кажемо? Знамо ми да хоће, а кад хоће, нек чује! Кад је власник „Заставе“ Славко Свет. Милетић брзојавно испратио са уредништва „Заставе“ Стев. Јовића, тада су примили до Петровданског збора бригу око листа људи, који су Стевану Јовићу добро познати. Том и таком уредништву стизали су дописи и чланци из Дубровника Неки су били адресовани на Стевана Јовића, „главног уредника „Заставе“, а нека су гласила управо на „уредништво „Заставе“. Писма, која су гласила на Стевана Јовића или су враћана неотварана натраг, или су уручивана преко редакцијског послужитеља Стевану Јовићу. Овога ће се Стеван Јовић зар, још живо сећати? Остала писма, која су била својина уредништва, отварана су и ту је било свачега. Несретник Стражичић био је наишао на лепак, јер мислећи, да је Стеван Јовић још у уредништву „Заставе“, писао је своје чланке и дописе по међусобно утаначеном програму. Штета је, што су у то доба седели у уредништву „Заставе“ поштени људи, који кад видеше, куд се шиба, спаковаше сва та писма, чланке и дописе и вратише их преко администрације „Заставине“ натраг А. А. Стражичићу у Дубровник. По ново велимо штета, јер би та писма — **писана „уредништву „Заставе“** — била веран доказ, како и у колико Стеван Јовић није стајао између Ускрса и Видова дна прошле године у додиру са А. А. Стражичићем. Тек кад је А. А. Стражичић осетио — и то је било после Видов-дана 1893., да у уредништву „Заставе“ душе други ветар, престао је писати „Застави“. — Тврди Стеван Јовић на покон, да је А. А. Стражичић издао неку изјаву против њега после његовог изгнанства из уредништва „Заставе“. Колико је нама, а редовно пратимо „Заставу“, познато, између Видова и Петрова дана, док се водила борба између „Заставе“ и „Страже“ није изашла никаква изјава Стражичићева против Јовића. А после Петрова дна, није то у опће могло бити, јер се данашње уредништво „Заставе“ тек сад решило, да за кратко време говори о Стевану Јовићу, док га народу српском не прикаже онаквог, какав је. — Стеван Јовић спомиње напокон познату Стражичићеву броширу, у којој се онако по „шокачки“ захвалио на српском гостопримству у бившој Војводини. На ту издајничку броширу оћуташе сви српски листови, само не оћута Стеван Јовић. Коме је пчела за клобуком, тај се и маша за њ, вели народ. Стеван Јовић одговорио је А. А. Стражичићу и изгрдио га на пасје масло. Увидео зар човек, да је лудо урадио, што је Стражичића пустио самогу — ђаково.

Мислимо, да смо доста говорили о кочијашкој „изјави“ Стевана Јовића и да смо му дали довољно доказа, где год је тражио, и сад је време, да завршимо. Но пре, но што завршимо, морамо се осврнути на једну смешну страну кочијашке те „изјаве.“ — Кад је Стеван Јовић просуо сву срџбу и гнев против писца „Заставиног“ чланка, није могао, а да се не очеше о патроне (кога он ту мисли бог би га свети знао) „Заставине“, и после као неки нови Јупитар са низина своје „Страже“ у срдитој својој немоћи кречи: „На поље с именом.“

Писцу ових редака од срца је жао, што не може за сад да приреди то уживање Стевану Јовићу, да се растресе онако по свом начину над њим, јер има основа и оправдана разлога, да се за сад не размеће својим именом по јавности. У осталом, шта је коме стало до тога ко пише, главно је то, да се истина пише.

Није било до душе потребе, да избацује Стеван Јовић овај ћор-фишек, јер он и онако добро знаде, с ким посла имаде, а још боље знаде, кад год је што јавно казао, свагда је и доказао, кад год је што јавно рекао, никад то није порекао.

Онај један са извора.

„Похватани“. Јотин лист почео је да прати сваки корак људи око „Заставе“, па доноси и вест да др. Е. Гаврила ноћива у Ср. Карловцих. Тако је донео ту пре неки дан под горњим насловом вест да су др. Е. Гаврила и поп-Божидар Поповић преноћили код г. Хајдина, и ту тајно преговарали са патријархом Георгијем. То је исто тако истина као што је истина да је „Јотин“ лист радикални лист!

Немамо ништа против тога, што Јотина „Стража“ прати наше кораке; могу они то слободно и даље чипити, јер немамо никакве тајне путеве и смерове. А то им и приличи да чине, јер су то шпиунски послови, као и сви њихови. Њихово шпиунисање не ће помутити пријатељства дра Гавриле и дра Красојевића, и они ће и на даље једно другом долазити.

Др. Гаврила и поп-Божа и не познају г. Хајдина и ако Јовића тако Бог познаје — онда сигурно не ће раја угледати!..

* * *

Из Вршца нам пишу: Неко је ставио себи у задатак, да у овдашњој гостионици код вароши „Париза“ сваки онај број „Заставе“, који што о Јовићу донесе, редовно — украде. На овај начин хоће исти посетиоцима ове године да ускрати читање онога, што „Застава“ о Јовићу пише.

Поступком тим у првом се реду штети гостиничар, који за „Заставу“ плаћа, у другом пак посетиоци, који ради читања новина у гостионицу долазе. Зар он мисли, да ми морамо у све оно веровати, што нам „Стража“ приповеда.

Ми желимо свестрано обавештени да будемо, па с тога препоручујемо гостиничару, да на прсте овог „Zeitungs-Marder-а“ припази и да му благовремено врата покаже, јер се лако може десити, да ћемо ми гостионицу напустити, ако он сам реда не учини.

Један непристрастан гост.

* * *

Г. Крунослав — Шавле бега. Ми смо допели вест, да је г. Крунослав ишао да нуди своје услуге патријарху Георгију, па смо за то и сведоке понудили. Г. Крунослав се у „Јотиној“ Стражи захукао као Санџо Панза на ветрењачи, па тражи од нас, да му ми то одмах у „Застави“ докажемо (а зар она тројица сведока нису довољан доказ?) јер он за бога неће пред суд, знате, жао му је, да нам уредник не буде осуђен. Кисело је грожђе г. Крунославе, па бегате од суда као ђаво од крста, јер сте уверени, да би се пред судом истинитост наше белешке потпуно доказала Сведоци нису нигде ону нашу белешку опровргли, а ви пред суд не смете, е онда сте ви богме велики „јуначина“ г. Крунославе!

* * *

„Грађанин“, радикални лист, који излази у Пожаревцу, доноси ове редове:

„Стање у Банату и Бачкој веома је озбиљно. Српски народ притешњен је мађарским шовинизмом, а српске вође подељене су у политичке логоре, те и оно мало отпорне снаге није усредсређено, да би могло успешно делати на одбрани Српства. Па ипак око органа радикалне странке, чији је орган у Војводини — „Застава“, а у Тројединци „Србобран“ — окупило се дивно коло млађих родољуба, које се с једне стране ослања на ауторитет старог народног вође дра Светозара Милетића, а с друге на савремена начела радикализма, те војује против народних нам непријатеља.

Од пре три године дошуњао се неки Хрват Крунослав Јовић, који се за Србина Стевана Јовића издавао, те је својим интригама толико успео, да му се и уредништво „Заставе“ поверило било. Међу тим он је дошао као агент хрватских шовиниста, да уходи народну странку, и да је по могућству дезорганизира. Гадан план овога шпијуна провидели су српски родољуби, те га од „Заставе“ одбили; он је продужио своје паклене интриге, покренувши лист „Стражу“.

Ових дана изишла је изјава средишњег одбора српске народне радикалне странке, којом се Стеван Јовић искључује из српске народне радикалне странке, а лист „Стража“ не сматра органом српске народне радикалне странке“.

ПРИПОСЛАНО.*)

Г. Стевану Јовићу,
уреднику „Страже“,
у Новоме Саду.

Вашег штићеника г. Жанику Деру у заман сам чекао; он се у витешким пословима разуме баш исто толико, као крава у музици. Но ви, који сте посили „царски капут“ и пасали „бритку сабљу“, ви у коме бије „војничко срце“, ви ћете ме и разумети. Ваш жалосни штићеник увредио ме је у редакционом делу вашега листа. Ви сте његов пријатељ и учитељ, ви сте њега и напањкали на она изазивачка „писанија“, која је он јадник до душе по сопственом признању потписао, али није их н-писао. Вас ја дакле, господине, очекујем. Ја сам ислужени велбаба, снабдевен са уверењем за државно чиновништво, а ви — кажу — каплар; шаржа нам дакле ни мало не смета, пријатељи моји, који вас боље знају, до душе о вами тврде, да сте ви обична полтронска кукавица.

Прочитавши писмо г. А. Плавшића и изјаве др. Мише Михајловића као и ону интересантну епизоду између вас и дра Ђуре Красојевића код Тоше Мартоношког и сам већ готово судим, да сте ви полтрон и кукавица.

Но ја се још ипак у нечему тешим. Око ваше главе летела су „тапад“ противника, ви сте војник од главе до пете и још више, јер код вас је све друкчије, него код других. Очекујем дакле од вас, Жаникиног учитеља, да ћете ми дати оно задовољење, које сам узаман тражио од Жанике Дере, вашег ђака. **Ако у прописаном року од вас не добијем никаква абера, онда ћу вас и ја сматрати не само лармацијом и сињом кукавицом, већ и човеком, који није достојан друге почасти, већ да му се јавно у зубе пљуне!**

Нови Сад, 4. Јануара 1894.

Ђока Ђорђевић.

*) За ствари под овом рубриком не одговара уредништво „Заставе“ ни у ком погледу.

ОГЛАСИ.

ОБЈАВА.

Сви они, који имају што потраживати од „Задруге за међусобно помагање и штедњу у Тителу“, позивају се, да на основу закључка донесеног у ванредној главној скупштини, одржаној 9. (21.) децембра 1898. у којој се престајање задруге изрекло, потраживања своја према овој задрузи за 6 месеци од дана трећег уврштења ове објаве, пријаве.

У Тителу, 5. јануара 1894.

ЗАДРУГА
за међусобно помагање и штедњу у Тителу
у ликвидацији.

1—3

ДО САДА ЈОШ НЕНАДМАШЕНО.
В. МАГЕРА
права, очишћена
МАСТ ОД РИБЉЕ ЈЕТРЕ (LEBERTHRAN)
у законом заштићеној опреми
ВИЉЕМА МАГЕРА
у Бечу.
Испитано од првих медицинских ауторитета због лаке сварљивости и за децу препоручено и прошасано, у свима случајевима где лекар с успехом намерава постићи ојачање целог организма, нарочито пућа и груди, побољшање сока и чишћење крви у опште — флаша по 1 фор. — на фабричком сложишту, Беч, III./3., Heumarkt 3., као и у највише апотека и спецерајских трговина, у аустро-угар. монархији праве се вајде добити.
Само је онда прави, ако је троугаста боца са означеним окрајцима (чрвеном и црном штампом на жутој хартији) обележена.
Добити се може: У Новоме Саду код гг. Јов. Грозингера, апотекара; Браће Вагнера трговаца.
ГЛАВНО СТОВАРИШТЕ И ОТПРАВНИШТВО ЗА АУСТРО-УГАРСКУ
код
W. MAGER, Wien,
III./3, Heumarkt 3.
Подражавања се судским путем прогањају.
10—18

Онима који пуше цигарете, нека је препоручена на гласу **хартија** за **цигарете** са марком

Les Dernières Cartouches

творнице Braunstein Fréres у Паризу 65. Boulevard Exelmans 65.

Фирма Braunstein Frères доноси у промет само производе њене сопствене творнице папира у Gassicourt (Set O.) у Француској.

Овај производ је славље на пољу индустрије хартије и узор хартија за цигарете.

Једно творничко сложиште наше фирме за продавање хартије за цигарете као и готових завоја за цигарете налази се у Бечу, I. Schottenring, 25.

Наше праве француске хартије за цигарете „Les Dernières Cartouches“ од које сваки картон носи фирму Braunstein Fréres, као и готових завоја за цигарете може се добити у Новоме Саду код г.г. **Н. Димовића** и **Ем. Дицгена и сина.** 17—25

Власник: Славко Свет. Милетић. **За уредништво одговара: Милан Поповић.** Српска штампарија дра Свет. Милетића у Новом Саду.

Додатак „Застави“ броју 4.

Да свршим с вама г. Стеване Јовићу!

Ја сам у 197. броју „Заставе“ од о. г. ставио на вас ова питања:

1. Какве је услуге „Јота“ мени учинио? — и

2. Који су све то ти злочинци, што седе у средишњем одбору српске народне радикалне странке? А уједно сам тражио, да ми на то у наредном броју одговорите, јер да вас у противном случају сматрам за најподлијег клеветника, хуљу и ниткова.

Ви на ова питања не само да нисте одговорили, већ сте против вашим писањем у одговору показали још једну вашу „врлину“, да умете да се скривате за леђа анонимних дописника. Људи, који држе до своје части, не раде тако, већ на постављена питања одговарају: чисто, јасно и одрешито, без увијања и шепртљења. Ви то не учинисте г. Јовићу, и ја бих могао овде престати, те мирне душе оставити народу да изрече свој суд о човеку, који скривен за леђа својих дописника сме свашта да каже, а кад се јавно на одговор позове — *онда нема четље да стане на белегу.*

Да то није по тактици „талијанских“ јунака?!

По ја ћу ипак да одговорим, но не вас ради г. Јовићу, већ ради оних, који су мало подаље од Новог Сада и Карловаца, па не могу да знају, шта се све овде код нас догађа.

У вашем одговору тврдите, премда одмах признајете, да политично противништво није разлог ускраћивању одветничког заступања, да сам се требао пре захвалити на части народног првака или одрећи свог одветничког звања, сигурно хтедосте рећи позива, јер одветништво није звање — него што сам примио заступање „Јотине“ ствари пред судом. Да буде ваша логика још потпунија, овде сте требали само још то додати, да сам требао „Јоту“ као политичког противника, буџом на прагу моје канцеларије дочекати. Но шала на страну, г. Јовићу, и упамтите једном за свагда, *да ја немам те амбиције, да будем првак радикалне странке, већ да је васцели мој рад сведен на то, да као прост редов од сад као и до сад послужим Сриству и српској радикалној странци, како знам и могу.*

Ако ви имате *бумбара у глави*, па сте себи уобразили, да морате бити првак радикалне странке, и ако вас на рад подстиче славољубље (као што то ваљда из скромности у вашој „Стражи“ признадосте), ја богу хвала, не патим од те опаке бољетице, а уверен сам, да за мојега живота нећу од тога ни патити. Једно би могли имати право, и будите уверени, да бих се ја доиста увукао у мишију рупу, и не бих смео ни зуба обелити, да сам бранио „Јотину“ какву политичку ствар, *као што је ви под фирмом радикализма браните;* али овако пошто сам ја њега заступао пред судом у чисто приватно-правној ствари, где о политици нема ни говора, то немам рашта црвенити, јер се од „Јотиних“ начела није за мене ништа залепило.

Ви наваћате даље у свом одговору, *да вам је Јота на вашу замолбу написао ону белешку, коју сте ви у „Заставу“ уврстити дали.*

Е, видите г. Јовићу, ја нисам знао, да сте ви још 1892. тако покварени били, па да сте „Јоту“ молили, да у „Заставу“ пише. Ја овом вашем признању додајем само то, *да би ви још онда излетили из радикалне странке, да смо ми за то знали.* Али овако, што онда не учинисмо урадисмо сада. Што пак тврдите г. Јовићу, да белешка, коју сте ви од „Јоте“ *измолили* и у „Заставу“ уврстити дали, говори баш о оној ствари, у којој сам ја „Јоту“ заступао — то безобразно лажете. Да вам то одмах и докажем.

На дотичном „Јотином“ руконису, који сте у „Заставу“ уврстили, стоји вашом руком написано: „*Има се одмах мени натраг повратити. — Јовић.*“ (О овоме се може сваки у уредништву уверити. Прим. уред.) Кад сте дакле били уверени у чистоту ствари, коју доносите — рашта, молим вас, ова предострожност?!

Но да ствар још боље расветлим, навешћу о томе још следеће:

Споменута „Јотина“ белешка, коју сте ви у 33. броју „Заставе“ од 1892. уврстити дали, говори о казненој ствари, коју је „Јота“ повео против покојног Стевана Анђелића, а правни лек, који сам ја дне 15. (27.) јула 1893. за „Јоту“ овдашњем суду поднео, јесте уток и уложен је ради тога, што овдашњи суд по новосадском суду дозвољену овршу није хтео извести онако, како је то исти замолио, већ се упустио у тумачење о оправданости одлуке тамошњег суда, што као реквирирани суд није смео да чини, а осим тога се огрешио и о неке прописе нашег грађанског парничног поступника. Као што видите дакле, г. Јовићу, ствар, коју сте ви од „Јоте“ *измолили* и у „Заставу“ уврстили, чисто је *криминалне* нарави, коју ја нити сам заступао, нити сам у опште заступати могао, јер је вођена тамо код вас, а и десила се 1892. год. фебруара месеца дочим је ствар, коју сам ја код овдашњег суда заступао, чисто *цивилне и инцидентне природе; а десила се 15. (27.) јула 1893. год.*

Па кад ствар овако стоји, онда сваки поштен човек мора признати, да од мене заступана *цивилна* ствар нема идентичности са оном *криминалном* белешком, коју сте ви од „Јоте“ измолили. То ће свакоме бити јасно, да су се моје речи: да сам „Јоту“ у праведној ствари заступао, односиле *на његову ову споменуту цивилну ствар*, а да о криминалној ствари нисам могао свој суд изрицати, јер га у томе нисам заступао.

У вашем даљем одговору питате ме г. Јовићу, да вам кажем, где сте ви написали: да је српски радикализам у политици у опште апсурдум? За име бога г. Јовићу, шта вам би? Та во се веже за рогове, а човек за језик — вели српска народна пословица, па бива, да сте се као човек истрчали?!

Приберите се мало г. Јовићу, па мућните мало главом и прочитајте ваш сопствени одговор један ред ниже испод тога питања, где велите: „*да је српски политички радикализам у држави несрпској апсурдум*“ — пак ће вам се то и само казати. Но по што видим, да сте ви, поред свега тога што се са „ученошћу“ размећете, и велики сметењак, то ћу вам те ваше рођене речи протумачити, па ћете видети, са каквом сте се глупошћу обесмртили.

Ви кажете дакле: „да је српски политички радикализам у држави несрпској апсурдум“. Ово другим речима значи, да је наш овострани српски радикализам — *глупост,* јер ваљда тек не ћете тврдити, да је Аустро-Угарска, *српска држава!* Па кад ви то тако тумачите и кад сте ви убеђени, да је овострани српски радикализам глупост, зар онда неимадосмо право, што рекосмо, да сте се ви у радикалну странку ушуњали са циљевима, које ви и ваши патрони знају?!

А што се у доказ ваше помућене свести позивате на српску самосталну странку у Троједници, на то вам велим, да је ова странка постала још онда, када сте се ви клели на барјаку Антуна пророка; да ће она без вашег благослова напредовати и расти, а кад буде вољна и орна, она ће се и формално за радикалну прогласити, не тражећи од вас савета, као што га „Србобран“ није ни онда тражио, кад је одштампао закључак средишњег одбора о вашем искључењу из странке.

Ко дакле „флункерује“ г. Јовићу?

Питате ме даље, г. Јовићу, је ли Георгије Бранковић радикал, по што му тобоже чинимо услуге, што вас нападамо као његовог тобожњег противника? На то вам одговарам, да добро прочитате орган радикалне странке „Заставу“, пак ћете увидети, за каквог радикала ми Георгија Бранковића држимо и какве му услуге чинимо. Но немојте се толико разметати г. Јовићу са вашим радикализмом, кад ви врло добро знате, да ја код тобожњег радикала Георгија Бранковића никад, па ни на ручак не одох, *а ви само онда не одосте, кад вас није хтео примити.* Па лижући Георгијев чанак поред ваших „чистих“ радикалних начела — имали сте најбоље прилике, да вам он усмено одговори на она питања, која ви сада ево на мене стављате.

Даље ме питате г. Јовићу: од куда ја тако на сигурно знам за ваше шуровање с „Јотом?“ Ево чујте!

Људи, који су с вама и с „Јотом“ радили, признали су пред сведоцима, *да ви држите редакционе седнице, у којима осим других и „Јота“ редовно учествује; да ви од „Јоте“ примате* ПОВАЦ И ПАПИР *за штампање „Страже“*, а има на послетку црно на бело, да сте ви на „Јотино“ посредовање у „Стражи“ штампали чланке Милана Димитријевића, за кога велите, да се иначе „Грозним“ зове, ма да питате рашта. Изјаве сведока, који све ово потврђују, читаћете у чланку мога пријатеља дра Мише Михајловића, пак с тога не ћу ја овде да их понављам. *Ето г. Јовићу, од куда ја тако на сигурно знам за ваше шуровање с Јотом.*

На крају вашег одговора велите, да ми нисте никакву поругу добацили, пак да вас за то немам права на одговор позивати, а уједно ме питате: јесам ли ја адвокат средишњег одбора?

На то вам одговарам, да сте ви мени лично ма какву поругу добацили, био бих ја до данас с вама готов, пак с тога ту не треба да се извињавате, а да она питања нисам на вас поставио као адвокат одбора, већ као члан и потпредседник истога, то је могао увидети сваки, који зна читати и логично мислити. Што пак ви на моја питања не смедосте одговорити, већ подваљујете, лажете и друге каљате, то је кукавички и вами сасвим сличан и приличан поступак.

А што даље велите, да сте ви војевали још онда, када сам ја по школским скамијама чакшире дерао, на то вам одговарам, да није ни најмање ваша заслуга, што сте старији од мене. У осталом, ја бејах 1876. својевољно онде, где вас не беше, а као такав, који у новинама сваки час своју главу за Сриство дајете (мора да имате више глава на расположењу!) морали сте да будете онде тим пре, што вам тада војевање у Италији није било на путу. Да ли су пак онде, где ја бејах, куршуми летили, о том ће историја своју рећи, али по што сте ви већ старији човек, те то не ћете моћи доживети, то вас упућујем на дело покојног *Андре Книћанина*, из којега ћете увидети, да између нашег војевања има неке разлике, осим ако већ не узимате за претежније, што сте ви војевали „пер мус!“

А сад да свршим.

Доказао сам вам, да су лажни ваши наводи, да ми је „Јота“ услуге чинио; доказао сам вам, да сте лажно навели, да у средишњем одбору седи већина злочинаца; доказао сам вам, да с „Јотом“ не само у политичком одношају стојите, већ да вас он морално и материјално потпомаже; доказао сам вам, да вам је сарадник др. Мидан Димитријевић, и доказао сам вам, да ви нити сте били, нити сте сад, а још мање ћете бити радикал, па да радикализам и не разумете.

Па кад сам вам све то доказао, питам вас: с каквим сте образом могли порицати шуровање са познатим противницима радикалне странке и хоћете ли имати још дрскости, да називате чланове средишњег одбора злочинцима, који су само према дужности својој открили и жигосали вашу издају према радикалној странци?

Па да ли после свега овога још и даље с вама да расправљам? Не.

Безобразни се иси само још корбачом часте — а Ефијалту се у лице пљуне.

У Ср. Карловцима, у очи Крстова-дне 1894.

Др. Ђорђе Красојевић.

ДА РАШЧИСТИМО С ГАДИЈОМ.

. . . и каквом мјером мјерите, онаком ће вам се мјерити.

Св. писмо, Мат. гл. 7. ст. 2.

Дртина нека, која се ваби на име Крунослава Стевана Јовића, а потписује одговорним уредником „Страже“, осуо је на мене стотинама погрда, лажи, подвала и клевета. Кад бих ја хтео на све те да се обазрем, на све да одговорим, морао бих се затворити у собу, напустити сваки други посао и радити на томе недељама и месецима. Покушао сам у почетку да му на неке важније одговорим. Но последица је била та, да је он гомилу нових лажи и нових подвала на мене осуо. Увидео сам, да би то био за мене сизифов посао и — чекао сам.

Не веселите се ви поганци око „Страже“! Не радујте се ви метиљи и губавци моме одговору, јер овај орах, који вам сада пружам, то је воћка врло чудновата — не разби га, а поломи зуба.

Од постанка одметничке „Страже“ ницале су као печурке најгаднije, најневероватније вести у ступцима њезиним. Поштовачи „шкандалозне кронике“ одануше душом, јер једва једном и Сриство доби револверски лист. Грдило се, лагало се, клеветало се у ступцима њезиним најгаднијим, најподлијим начином. Но и најгори зликовац нађе садругова; па како не би нашао и лист ове врсте себи достојну публику?

И та је публика читала у сласт сваку сензацијону вест. Најпре је и веровала и није; али када се иста вест и стоти пут погрејала, а нападнути ћутао, гракнули су поштовачи овог „чистог“ правца: „Истина је, јер да није, они не би ћутали“. . . То вас је окуражило поганици око „Страже“.

„Избацили су ме на сокак са женом и петоро деце. Морао сам дакле покренути „Стражу“ да живим, да се борим“. Тако је узвикивао барјактар „Стражин“. Но лажете господин „барјактаре и народни посланиче“. Избацили су вас, истина је. Али ви имадосте на расположењу „Бачванина“ и „Вршачки Гласник“, могли сте дакле и живити и бранити се. Избацили су вас, истина је; али су вас избацили, јер почесте нападати у странкином органу виђеније чланове исте странке, јер покушасте по ново да подријете саму странку. Но када су вас избацили из редакције „Заставе“, **одмах су сазвали и партијски збор, да он проговори. Ви** не хтедосте доћи на партијски збор, јер хтедосте **раздор по што по то. И створио се раздор.**

Изабрана је — и против ваше воље — партијска управа, створена су правила партијска. Тада су људи из даљине, који вас не знадоше тако добро као ми, који с вама друговасмо; људи по вама злонамерно рђаво обавештени захтевали: **да се продужи рок организацији странке.** И ви сами у вашој „Стражи“ позвасте ваше једномишљенике, да се што пре организирају. Па ко се одазвао? Колико се места, колико срезова тада одиста и организовало? **Ни једно место, ни један срез!!**

Па нашто је онда била она ужасна вика на моју „самовољу“, на преран сазив петровданског збора? Још пре самог петровданског збора, ја сам јавно рекао и штампао: да ако се — не већина, већ макар и само знатнија мањина против збора изјави, да ћу збор одложити. Али нека одговорност за евентуалне штетне последице тога одлагања, понесу на себи, они, који захтеваше одгоду збора. Па колико их захтеваше одгоду? Још пре самог збора, па и после тога ја сам изјавио: да ако се — не већина, већ и знатнија мањина изрази, да сам странци излишан и штетан, да ћу се с места повући са јавнога поља. Па је ли се ко — осим Благојевића и вас г. Јовићу — у том правцу изразио? А оно што сам тада јавно рекао, то **и сада по ново велим**, јер ја не тежим за чашћу и славом, већ војујем по чистој савести и своме убеђењу.

Узалуд ћете ви и надаље на сва уста викати, како сам себичан, како се улагујем властима, јер ко мене из ближе зна, тај ће вам потврдити: да ја од детињства свога не знам за себичлук, не знам за улагивање, не тежим за вођством. **Закључком средишњег одбора нама око „Заставе“ била су запушена уста,** јер ми поштовасмо тај закључак. Но ви сте ћутали таман два или три броја, и тада вама курјацима око „Страже“, јагње „Застава“ помути воду и то тако жестоко, да од онда нигда и не заћутасте. „Застава“ је ћутала и чекала седницу средишњег одбора, држећи се тога уверења, да нам он једини може правилним путем отворити уста; да он једини може правоваљано решење о том спору и донети. И одбор га је и донео. Што сте ви том приликом лоше прошли, то **не кривите одбор, већ вашу сумњиву прошлост и вашу неваљалу садашњост.** Били сте веома галантни и **именовасте** ме „генералом“ и „обергенералом“, а после надодасте дреку о **„самозваном генералу“.** Бог или ђаво с вама људи — нељуди!

Па кад ми већ кумовасте, за што дигосте буку? Ја не знам ни једног збора, ни конференције, која ме изабра или именова „вођом и генералом“. Ви ми ту „шаржу“ дадосте, па што се, дични моји кумови, на мене због тога ополчисте? Пишете сада дуге чланке, пишете **лажну историју** наше партијске борбе. Браните се од онога, што вам нико не пребаци. Но побогу човече, **за што се не држиш осуде? То ти г. Јовићу најпре обори, па онда пиши, шта ти је воља.**

Но када си већ таки љубитељ историје, хајде г. Јовићу, да ти и ја мало градива дадем.

Свршио си ниже и неке средње школе, отишао си негде у војничку школу. Изишао си као кадет-каплар. Војевао си, велиш, у Италији, носио „царску хаљину“ пасао си сабљу (?) Дотле је прилично јасно. Но сада се мало заплеће. Историја војничка, није на жалост нигде забележила, какву си војничку „шаржу“ имао, код које си регименте служио и за што си ту часну службу напустио, да заменеш „царски капут“ са обичним држављанским капутом? А то би нас, видиш, ипак „мрвицу“ интересовало. Историја наше политичке борбе није забележила, шта је даље с тобом било. Истина, ми те чисто видимо, где о божићу у море скачеш, да „скренеш пажњу“ бакарске публике на тебе и твоје другове. Ми од тебе самог чујемо, да си тако **дивно** говорио, да те је Хрват барон Змајић пољубио и одмах препоручио за одборског члана **хрватске читаонице** на Рјеци. Ми те слушамо, како си као изасланик те хрватске читаонице, ишао у Бакар на прославу њихове хрватске читаонице. И то нам је донекле дакле јасно. Но сада и опет нека тајанственост, коју ни си имао доброту, да нам до сад растумачиш. У Задру си био неки предавач, преваћач, шта ли? Но о твом пребивању тамо, Србин Сава Бјелановић, у своме „Српском Гласу“ некако врло тугаљиво, врло чудно, врло гадно говори. Erkläre mir o Graf Erindur, diesen Zwiespalt der Natur! И за тим опет нека магла. Био си, веле, некакав чиновник мађарске државне железнице, бележник негде, за тим општински кнез у више места па и у Вујаковцу. Оданде си, пророче Савле, писао у хрватском далматинском листу „Народном Листу“ тако **српске** (??) чланке, да сваки поштен Србин мора пљунути, чим те чланке прочита. Тада си ти г. Јовићу био **православни Хрват и грозно се подсмевао Сриству.** То је, видиш, мој г. Крунославе **био прави узрок, што ти ниси хтео да будеш поланик на српском народно-црквеном сабору,** а не због оца, као што причаш.

У историји, коју сада пишеш, биће дакле врло „целисходно“, да и **песме твоје** из онога доба у „Стражи“ прештампаш, а свакако и **одзив православног Хрвата** (вујаковачкога кнеза Крунослава Јовића) дону Миху Павлиновићу, најљућем Србождеру. Ако ти нису при руци ти чланци, наћи ћеш их у „Српском Гласу“ и „Бранику“ од год. 1891. На посао дакле! А благодарност **српског** народа не ће ти изостати!

Тада те на један пут видимо као неког дипломираног земљомера у Крижевци. Истина бог, ти ниси нигде слушао **технику,** те и немаш никакве сведоџбе са техничког факултета, већ си просто добио **дозволу земаљске владе, да можеш мерити земљу.** Испита ти никаквог положио ниси, па ипак ти се дадеш грдити — овлаштеним инжиниром.

Све дотле си ти био г. Јовићу православни Хрват и певао си са осталом стеклишком господом ону лепу „српску“ песму: „Удри, удри ин дер штат, Славосербом штрик за врат!“ Тек године **1889.** пробудио се у теби српски дух и ти си постао **Србин владиновац.** А тада ти је било већ **четрдесет прва година,** човече божји. Ти си дакле један од „млађих“ Срба. А тек 10. марта 1890. ти си на једаред постао **најродољубивији, најбољи, најватренији, најискренији, најжешћи радикал.** Та ти си, човече божји, један од „најмлађих“ радикала! Ваљало ти је дакле бити мало — скромнијим. Ти си ето у четрдесет првој години посрбио се и постао ренегат (отпадник) Хрватству. И за дивно чудо, твоји стари пријатељи, вође „сједињене опорбе“ — др. Рачки и др. Амруш — остали су ти и до данас присни пријатељи. Балавадија те је до душе нападала и смрадила ти кућу, али вође Хрватске остадоше ти ипак најбољи пријатељи. Erkläre mir o Graf Erindur! auch diesen Zwiespalt der Natur!

И радикални клуб примио те је у своју средину и мазио те је. Па је си ли ти у клубу и ван клуба одмах рекао, шта ти се не допада и како ваља поступати? Не, **„ти си добро мотрио и добро бележио, шта се све дешава“.** — Ох, реци ми рису љути мој, коме си намењио био те белешке? Ко их је све читао? Безумном прконшливошћу партијских чланова дошао си и до уредништва „Заставе“. Па чуваш ли ти уредничке тајне? Јеси ли твој уплив употребио на учвршћење партије? Не! Ти си нападао „Србобран“ и људе око њега. Ти си их пред народом сумњичио, клеветао. Ти си претио неким тајанственим Бакуниновим писмима, гувернерством мојим у Босни и Пајиним у Херцеговини, неким

вешалима и бог те пита чиме ниси — **а то, не да учврстиш, већ да распудиш странку.** — За то си и отклоњен из редакције „Заставе“ први и други пут.

Данас смо вам ми г. Јовићу, и оваки и онаки и свакојаки. А видите није томе давно, да сте ви о нама по све друкчије судили. У писму вашем од 11. (23.) септембра 1893. Ђорђу Красојевићу ви дословце овако велите: „Срдачно захваљујем на твојој љубави, коју ти никада заборавити нећу, ма како се наше јадне прилике још и на горе окренуле . . . Срби смо . . . па то је доста речено. Врло би ми мило било да те видим, јер ја **тебе** из свега срца искрено љубим и поштујем . . .“ па ипак је данас Јота Красојевићев добротвор — вашом добротом. Ви сте много претили и много се фалили, како нас све имате у џепу и како ми за то не смемо да писнемо, а не тобоже због закључка централног одбора.

Када су ми ваши безобразлуци дозлоградили, тада сам вам написао два одабрано шкандалозна писма. Ви сте љубитељ шкандала и волите пунктирану штампу, те вам хтедох учинити љубав, да ми та писма штампате. То је видите био један разлог. Други је разлог мојим писмима био тај, да и вами и вашим савезницима и пријатељима ad oculos докажем, да немам разлога, да се од вас плашим, те да вас се одиста и не бојим. Љубопитљиви сте можда да сазнате, да ли се ја тих мојих писама стидим, те да ли се ја кајем? Отворено вам велим: Ни се стидим, ни се кајем. Да сам ја така писма ма коме другоме писао, ја бих се накнадно ипак стидео и кајао; али ја сам така писма писао вами г. Јовићу, љубитељу и поштовачу шкандалозне кронике и — ја се не кајем и не стидим. Ви сте на та моја „учтива“ писма одговорили овим вашим писмом:

Мишо брате!

Драги мој „генерале“!

Синоћ, баш кад сам хтео да легнем на починак добио сам твоје честито експрес-писмо. Баш ти свала . . . од срца сам се насмејао, а то ми је врло добро дошло у овој мојој тешкој борби, јер сам се тако мрвицу разгалио.

Кад сам прочитао ускликнух: „Е, Миша к'о Миша! Увек исти . . . е, баш је људина!“ И с места сам подерао IV. чланак, који сам таман довршио био као наставак чланцима „Генералова клика и њезини савезници у Србији.“

Једиш се дакле? Хм . . . та ту сам те ја и хтео имати — више ми не треба. А онда се ниси једио, кад си испословао са својом братијом да мене при почетку зиме са женом и петоро деце избаце на сокак и изврнгу опасности да погинемо од глади и студени. Где ти је била душа?

А где ти је била душа, кад сте у јуну месецу исти експериментат поновили? Па да би зашто! Бранили сте смрдљивог Попадића и језуиту Божу . . . који су и Вас за срце ујели!

Бојали сте се моје „диктатуре“. Грозне ли глупости! „Диктаторство“ у *радикалној* странци! А шта ћете сад самном? Како и камо ћете ме сад избацити?

Е, Мишо, Мишо, нисте Ви рачунали са мојим способностима и са мојом гвозденом енергијом, па место да сте то употребили *себи* у прилог, Ви то изазваste *против* себе.

„Стража“ је већ сада, као неполитичан лист, достигла у претплатницима „Заставу“, а шта ће тек још бити, особито кад ју још претворим у политички лист.

Увиђате ли бар сад кардиналну погрешку, коју учинисте? Не ћете Ви мени никада доћи главе, јер ја сам *несебичан,* строго *народан* човек и Ви мене *никада* из уважења народног истиснути не ћете!

Мишо, Бог ми је сведок, да ја немам никаквих *тајних* смерова. Упамти добро: *да мени једино и искључиво на срцу лежи добро патничког народа мога* . . . и ја сам сваки трен спреман заборавити *све* увреде које су мојој личности нанешене.

Мишо! Хоћете л' љубав, пријатељство братство? Ето мене спремна.

Хоћете л' и даље рат . . . ја ћу водити рат до — уништења.

Ја теби не ћу одговарати онако, како си ти мени писао — оно није ни тебе ни мене достојно. Ја теби овако одговарам.

А сад дођи већ једаред к себи и употреби твоје одличне способности у *добро,* а не у *зло,* да те твој патнички народ данас сутра благосиља, а не проклиње. Здрав био твоме искреном

Н. Сад, 11. (23.) XI. 1893. „капралу“ Стевану.

Видите господине Јовићу, како ли сте плитки, како покварени! Ако се ми — скроз „покварени и гадни људи“, по писању ваше „Страже“ — с вама измиримо, онда ће бити све у реду и купус читав и коза сита. Онда нити смо креатуре пештанске, нит загребачке владе, нити смо савезници Георгија Бранковића, али авај и тешко нама, ако се не измиримо, јер онда ћете терати против нас — рат до уништења. Ми смо видите питомији. Ми смо с вама водили рат само до — искључења. А иначе остајте ви здрав и читав вашој породици и вашим једномишљеницима!!

За што сам ја ово све теби навео, Крунославе мој? Да ли за то, да се браним? Вараш се и ти и тевабија око тебе. Не браним се ја, јер се немам раштa брапити. Публика „Заставина“ зна и нас и тебе; а до мишљења **твоје** публике, публике, која се заклиње на „Стражу“, није ми ни зере стало. Пишем ја ово ради историје, коју ти тако силно — „љубиш“ о, Крунославе!

Ја сам и сувише с тобом развезао, дилбер-Крунославе, па хитам да завршим.

О нашем „дуелу“ и твоме „јунаштву“, а моме „кукавичлуку“ не ћу сада да говорим, јер би ме далеко одвело. Но постоје још хвала богу „изјаве“ о том послу, а у мојим је рукама и писмо г. А. Плавшића, твога девера, које ће расветлити ствар и доказати, како си ти грозно хвалисава бабетина. Но кад си тако кратке памети, хоћу мало да те ја на неке ствари подсетим.

Када се — због расцепа између „Заставе“ и „Србобрана“ — одржала конференција код г. Тоше Мартоношког, тада је твој поклоник г. Д. Слепчевић тражио: да ми теби г. Јовићу дамо сатисфакцију. Ја сам тада рекао: да смо дошли да измиримо завађене органе и огранке странке, а не да дајемо икоме сатисфакције. Но ти г. Јовићу ниси мировао, већ си захтевао: да ти ипак дамо сатисфакцију због речи „нитков“, која ти је јавно добачена, а мотивисао си тај твој захтев тиме, што би било чудновато, да ми у клубу седимо са човеком, кога смо јавно „нитковом“ назвали. На то је скочио љутито др. Ђорђе Красојевић и у присуству читаве конференције рекао ти ово: „Када сам ја на Дрини гађе крвавио, онда си ти војевао под заставом Антуна пророка; па ти мени да кажеш издајица?! Када сам те **нитковом** назвао, још сам ти мало казао. Никад ти не ћеш од нас никакве сатисфакције добити!?

. . . Ти си г. Јовићу, блед као дувар устао, донео си сам себи чашу пива, испио је и лаконски одговорио: „Никад ја нисам војевао под заставом Антуна пророка“ и — ућутао. Ех, дична „јуначино“, баш си добио дивну — сатисфакцију. Као вредан историчар, држим да не ћеш прећутати твојим читаоцима ни ову карактеристичну епизоду.

Знали смо да си био Савле, но држасмо да ћеш бити искрени Павле и ту се обрукасмо. Ранили смо змију у недрима. Ми се тога не стидисмо. Сабиша је било у свакој странци и код свију народа, а Мрве су природна деца праоца Сабине.

Друговао си и пређе са Јотом, па другујеш и сада. Ишао си му у кућу, а салаш Јотин је у Сомбору; шетао си се с Јотом, вечеравао си с њиме. Ниси га се стидео. Па и право је тако. Кад му новац тражиш и поштујеш, пољуби чики и ручицу. Па ти си — благодаран већ каки си — то и учинио, те си начинио Јоту добротвором и странке и Милетића и Красојевића и мојим.

„То је безобразна лаж господин - „Генерале!“ деде то и докажи!“

Па дакле да ти и докажем.

Ви познајете г. Јовићу г. Плату Димића. Видите, тај добри г. Плата Димић, долазио је чешће амо у Карловце, да се мало разоноди. Таком једном приликом причао је он, при чаши вина код „Цопака“, Мики Опачићу и Емилу Михајловићу много интересантних ствари. Ви сте, чини ми се, мало љубопитљиви, па дела прочитајте, али полако молим и јасно, ову прекрасну изјаву.

Изјава.

Ми долепотписани овим потврђујемо, да нам је г. Плата Димић, судски чиновник сада у Алибунару изјавио, да сви чланци, који сада излазе у „Стражи“, излазе ex consulto, да се одржавају седнице редакционог одбора, у које редовно осим Стевана Јовића долазе Пера Петровић, „Јота“ и он (Плата Димић), да је у истим седницама пет пута учествовао др. Милан Димитријевић-„Грозни“, а два пут Шандор Радовановић-кнез. На даље, да је оне брошире, које су на немачком и мађарском језику излазиле, о „Јотином“ трошку превео на немачки Стеван Јовић, а на мађарски он, Плата Димић, да су обојица керови „Јотини“. којима он добацује по 2—3, а највише 5 фор. да се Јовић па ово до душе љути, али да му „Јота“ тада довикује: „Е, брајко, мора се то тек заслужити.

У Ср. Карловцима, 4. (16.) јануара 1894.

Милош Опачић с. р.
адв. перовођа.

Милан Михајловић с. р.
инжињер.

Прочитајте затим и ову другу занимљиву изјаву:

Очитовање.

Овим изјављујем, да је овдашњи гимназијски професор у миру, г. др. Милан Димитријевић, који је клијент мога шефа г. дра Ђорђа Красојевића, одветника овдашњег, дошао потњем с неким рукописом у писарницу и тихо говорио, показујући исти рукопис.

Пошто је мој сто прилично удаљен био од стола мога шефа, где је тај тихи разговор био, а и био сам канцеларијским послом у тај пар окупиран, то нисам знао, на чега се овај рукопис односио.

Само сам после кратког времена иза тог говора читао у листу „Стражи“, која у Н. Саду изилази, чланак „Нек цифре говоре.“

Ја сам сумњао, да је та журналистичка работа долазила од опе исте особе, за коју се овде код нас у опће држало, да је писала у истом листу „Стражи“: „Дјејанија“ и т. д. а то је др. Милан Димитријевић.

Но тек сад, у прошли петак (12. јан. 1894. по нов. кал.) дознадох случајно позитивно за писца обадва горња чланка „Стражина“, као и за неке односе уредника „Страже“ г. Стевана Јовића према г. дру Јовану Грујићу из Новог Сада.

У исти дан на име дошао је и опет г. др. Милан Димитријевић у писарницу мог шефа, те се гласно и јасно тужио на г. дра Мишу Михајловића, овдашњег лекара, да му је отказао даље лечење, као годишњи лекар, пошто се у новије доба у листу „Стражи“ гради од његових личних односа, односа, који су са позивом му скопчани, политички капитал, па се боји, да се не ће то чинити и од отказаног годишњег лечења.

Г. Димитријевић изјавио је на даље, да он г. др. М. Михајловића није никад нападао у „Стражи“, и ако му је политички непријатељ, јер га иначе као хуманог човека и лекара поштује. Он (г. др. Димитријевић) истина, да је у „Стражи“ дао штампати горње своје чланке, који се дакле не односе на г. дра М. Михајловића, него на српског патријарха Георгија Бранковића.

Па и те чланке, рече, да није саставио за „Стражу“, него за „Српски Народ“, који је обећао г. др. Јован Грујић на ново издавати, па да је овом и уручио рукописе од истих чланака, а потоњи, да их је дао уреднику „Страже“, с којим од дужег времена у свези стоји и потпомаже га, не само писањем, него и материјално, н. пр. дајући му новац, папир за лист „Стражу“ и друге потребе.

Најпосле је г. др. Димитријевић, молећи г. дра Ђ. Красојевића, да поради код свог пријатеља г. др. Мише Михајловића, да овај свој поменути отказ г. Димитријевићу повуче натраг, изјавио, да су његови чланци у „Стражи“ другачије штампани, него што их је он написао, те да је приправан, за случај потребе, о свему овом јавну изјаву дати.

За све ово јамчим својом чашћу.

У Карловци 3. (15.) јануара 1894.

Др. Миливој Миладиновић.

Потрудите се још и за ову изјаву:

Изјава.

Потписани дословце потврђујем, да сам и ја дне 12. јануара т. г. чуо све оно, што је г. др. М. Миладиновић навео, да је г. др. Милан Димитријевић из Карловаца истог дана у канцеларији г. одветника дра Красојевића говорио, с тим додатком, да је г. Димитријевић на крају додао још и то: „Ево ја ово јасно говорим, нека чује сваки, а то сам говорио и г. Пери Веселиновићу у локалу његове задруге!“

Карловци, 16. јануара 1894.

Михаило Протић.

А немојте се жацати ни од ове изјаве:

Изјава.

Потписани потврђујем, да ми је г. др. М. Димитријевић из Карловаца дне 12. јануара о. г. у локалу „Народне Задруге“ говорио, како је Јовић уредник „Страже“ добио на штампање његове чланке „Дјејанија“ итд. од г. др. Ј. Грујића из Н. Сада, којем је те чланке дао г. Димитријевић, да их уврсти у „Српски Народ“, који је обећао на ново покренути, а с којим Јовић од дуже времена стоји у савезу, јер му г. Грујић даје за „Стражу“ папира и новаца.

Карловци, 5. (17.) јануара 1894.

Пера Веселиновић,
управитељ „Народне Задруге.“

А сада, да вам растумачим и ову последњу изјаву. Када сам по вашој неизмерној доброти дознао из „Страже“: да ми је и Јота-Герман велики добротвор, тада сам г. др. Милану Димитријевићу послао ево овако писмо:

Госп. др. Милану Димитријевићу
у Месту.

Био сам вам годинама кућевни лекар, држим да немате разлога да жалите, што је тако било. Политичко противништво није ме никада у моме позиву бунило, а не ће ни од селе.

Но у најновије доба почели сте ви, Јота и Јовић да и из *таких* односа, који су са *позивом нашим скопчани* правите капитал против мене и пријатеља мојих. Начинисте већ Јоту мојим „добротвором“ ма да ја нигда о том „доброчинству“ ни сањао нисам. Можда би временом и кућевно лекарство моје *ви* квалифицирали као неко *ваше „доброчинство“,* учињено мени. Да би дакле избегао могућна и овака „доброчинства“, то вам *отказујем* са 31. децембром (12. јануаром) *моје кућно лекарство.*

По себи се разуме, да од сада између нас престаје и тај једини додир.

У Карловци, 10. јануара 1894.

Др. М. Михајловић.

На то сам од г. Димитријевића добио овај одговор, из кога саопштавам она места, која се односе на ову ствар.

Поштованом г. дру Миши Михајловићу
у месту.

Ја овог часа доби Ваше писмо, којим ми већ годинама вршено кућевно лекарство одказујете, из разлога, што држите, да ја из односа, који су са Вашим позивом скопчани, правим у „Стражи“ капитал противу Вас и Ваших другова.

Ја Вам, г. Дре, овим отворено изјављујем, да ја ни у каквој свези не стојим са „Стражом“, *и ако сам неке моје чланке преко Дра Јована Грујића проторио,* те по томе и не могу ништа на држање тога листа упливисати.

— — — — — — — — — — — —

Вољан сам Вам, у свако доба и јавну изјаву у овом правцу дати. Са велештовањем

у Ср. Карловци, 30. Декембра 1893.

Др. Милан Димитријевић,
професор.

Прочиталасте дакле г. Јовићу све ове интересантне изјаве. **У њима се просто на просто вели: да сте ви држали конференције и редакцијоне седнице са Јотом и Миланом Димитријевићем-Грозним; да сте ви превађали на немачки оне брошире, које је Јота издавао и разашиљао; да сте ви добијали од Јоте новаца, папир за „Стражу“ и рукописе за „Стражу“ и од Јоте и од Милана Димитријевића преко Јоте.**

Држим дакле да ће сада бити и вама г. Јовићу и вашим пријатељима и хрђаво обавештеним нашим једномишљеницима јасно као сунце, **да ви заиста стојите у политичкој свези са Јотом и друговима и да од њега по све зависите.** Држим да ћете и ви увидети и признати, **да „Стража“ није ваш већ Јотин лист, те да вама дакле нема више места међу радикалима.**

Ми се дакле за навек растајемо, па допустите, да вам на растанку испричам једну поучну и кратку причицу. Међу прашком „омладином“ породила се несретна мисао, да ће се чешком народу најбоље одужити, ако се тајно удруже и тако буду промицали интересе свога народа у борби са Немштином.

У тој тајној дружини, коју су крстили именом „Омладине“, играо је веома важну улогу неки — истина гурав и млад — али веома окретан и ватрен рукавичарски помоћник. По породичном имену звао се Рудолф Мрва, по другови су га хиговски крстили другим именом Риголето де Тоскана. Где год је било каквих зборова, каквих демонстрација, Риголето је **био први, најватренији, најјуначнији.** Ех, нема га у свој царевини! говорили су му сретни другови. Тако млад и слаб, па ипак тако јуначан, тако дрзак, тако ватрен, тако одушевљен, тако родољубив. Та главу своју, последњу капцу крви своје дао би он радо за свој патнички народ, за своју љубљену домовину“. . . .

Демонстрације су тражиле и своје жртве — и жртава је било. Било је суђења, затварања, прогањања. И Рудолф Мрва бивао је више пута затворен. Но врло брзо умео се он ослободити затвора и опет **јуначки запливати у „свету борбу за јуначка народна права“.** Ех, баш ти је то стоћаво! Бадава, мудра главица. Ухвате га и затворе, али мудро змијче измакне им као чиков. Живио наш првак и вођа Риголето де Тоскана!!. . .

Тако се орили гласови јуначке млађе живахније омладине, омладине „чистог правца“.

Старији, увиђавнији и мирнији чланови тајнога друштва друкчије су у тишини мислили. Сто му мука, та тај је Мрва најбешњи и опет се он некако врло брзо искобеља из затвора, а они наши мирнији задругари чаме месецима у затвору. Ту није чист посао, тај је издајица и шпијон. И почеше по мало да се гложе између себе. „Шпијон“ је вичу једни; није шпијон већ је мудра главица а ви сте му завидљиви на слави“. . . И заљуби се Мрва Риголето и предаде својој љубазници своје белешке, свој нотиц. У државном сабору у Бечу, подигао се др. Херолд, те у јавној седници довикнуо министру и противницима: Човек чије су ово белешке, што вам их ја овде показујем, то вам је најопаснији, и најсмелији завереник. Али тај завереник стоји **у служби полиције он је полицијски шпијон,** agent provocateur (изазивач, подбадач). Тај је човек сатарио стотинама младих родољуба, тај несретник зове се — **Рудолф Мрва Риголето де Тоскана.**

Риголета де Тоскана, Рудолфа Мрва није више међу живима. Али историја његова остаће поучна за садашњи па и за будући нараштај.

Историја његова доказаће сваком умном човеку, **да нису они најбољи, најпоштенији, најродољубивији који се највише деру.** Прошлост Мрвина није била позната његовим пријатељима, веза са полицијом није била позната његовим садруговима. Сумњало се, зуцало се, али народ томе не сверова, тражио је **необориве писмене доказе.** Те му доказе набави тек љубазница Мрвина. Ти необориви докази биле су **белешке Мрвине у његовом нотицу.** У Херолдовим рукама здерале су оне образину том **шпијону, издајици** и народ им је тада сверовао.

Давно ми г. Стеване Крунославе Јовићу тврдимо о вама, да вам је прошлост тамна и сумњива, да стојите у свези са нашим политичким противницима Јотом и Грозним. Ви сте се на то вазда само бесомучно дерали: „клевета“, „лаж“! А простодушни народ тражио је од нас **необориве писмене доказе.** Дуго их ми нисмо имали, дуго смо на њих чекали. Но ми смо их ипак и дочекали. Пријатељи Јотини а ваши садругови Плата Димић и др. Милан Димитријевић-Грозни, ти су нам дали необориве доказе да сте ви издајица српске народне радикалне странке, **и да стојите у служби Јоте Грујића.** Мрви је образину са издајничког лица здерао др. Херолд. Образину са вашег издајничког лица здерали смо ми.

Ако у вашем срцу има и труни поштења и части, а ви се повуците у мишију рупу, храните вашу породицу и учите их: **да се не угледају на Мрву и — вас.**

У Карловци 4. (16.) јануара 1894.

Др. Миша Михајловић.

Власник: Славко Свет. Милетић. За уредништво одговара: Милан Поповић. Српска штампарија дра Свет. Милетића у Новом Саду.